

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

Miért is ünnepeljük chanukkát?

Mit tudtak nagyatyáink azokról az eseményekről, amelyeknek emlékére évről évre meggyújtották a viaszgyertyákat? Még maga a Talmud is kénytelen megkérdezni: *Miért is ünnepeljük a chanukkát?* – annyira nem volt közismert a makkabeusok diadalainak története a zsidóság körében. A régi nemzedék zsidó embere hallott valamit egy olajkorsó csodájáról, hallott a gyöngék diadalaról, az erősek, a tisztalelkűek győzelméről a gonoszok felett. Hallott Matitjáhuról, a főpapról és a gonosz görög király zsarnokságáról, de összeszavarta ezeket az eseményeket egymással, belekeverte Judit és Holofernéz történetét, Juda Makkabiról azonban nem tudott semmit sem. Sűrű homály borított eseményeket és embereket, időhöz, helyhez nem rögzített üres nevek kísértettek a tanultak fejében is. Néhány zavaros, össze nem függő név és adat, ennyit tudott a zsidóság saját múltjának legragyogóbb korszakáról.

És most? Most előttünk áll teljes nagyságában, időtálló jelentőségében, erkölcsi tanításának fénytől övezetén maga a teljes történelmi igazság: a törpe nép csodálatos győzelme az óriások fölött! Már tudjuk, a makkabeusok nélkül ma nem lenne zsidóság a világon. Matitjáhu idejében ellenség gyűrűje zárta körbe Jeruzsálem kicsiny népét, edomiták és nabateusok, szamaritánusok, ammoniták és a hellén városok egész sora. A zsidóság saját hazájában üldözötté vált. Galileában például annyira megfogyatkozott a zsidók száma, hogy Juda Makkabi a tartomány egész zsidó lakosságát, asszonyostól, gyermekestől, könnyűszerrel áttelepítette Jeruzsálembe.

Mindez megváltozott Juda Makkabi és utódai alatt. Legyőzték az elnyomókat, felszabadították az

üldözötteket. Az ügyes gazdaságpolitika visszavarázsolta az elszegényedettek körébe a jólétet. A népesség gyarapodott. Nagyszerű irodalmi alkotások születtek: a *Makkabeusok könyve*, *Judit*, *Tobit*, *Henoah könyve*, *Salamon zsolnárai* és számos más remekmű. Első ízben vernek zsidó királyok saját pénzt héber felirattal. A makkabeus kor valaha pompás épületeinek romjai ma is hirdetik a hajdani dicsőséget.

És mindenekelőtt a makkabeusok harca és diadala által lett a zsidó vallás világvallássá; belső ereje túl tudta immár élni a szentélyrombolást is, és ettől fogva a páratlan megpróbáltatások hosszú sorát. A makkabeusok diadala adta a zsidó vallásnak azt az erőt, hogy eltelve prófétáinak csodálatos látomásával, fennmaradjon.

Ezt jelenti a zsidóság számára a makkabeusok ünnepe.

Ráv

Zecharja látomásairól

„Örül, ujjong Cion leánya, mert íme eljövök és körödben lakozom, mondá az Örökkévaló. És csatlakozni fog számos nép az Örökkévalóhoz azon a napon és az én népemé válnak, én pedig körödben fogok lakozni...” (Zechárja 2, 14-15).

Az utolsó három próféta, és köztük *Zecharja*, vetették meg az alapját a *Kneszet Gdola* (Nagy Gyülekezet) nevezetű zsinatnak, amelynek 120 tagja volt, s amely több száz éven keresztül vezette a száműzetésből ha-

zatért zsidó nép szellemi életét. Zecharja próféciájának fő motívumai látomások, amelyek jelentőségét és mondanivalóját ma csak homályosan érzékeljük. Egyik ilyen látomása (a haftarában) az *aranylámpásról* szól, chanukka szombatján.

Modern írásmagyarázók sok közös vonást találtak Zecharja és az öt megelőző próféták között. Főleg *Ezékiel* vízióival rokonították jelenéseit, amelyekben – bár burkoltan – a perzsa birodalom hanyatlását és bukását jövendölte. Sokan jellemzőnek s alapvető fontosságúnak tartják azt a jelmondatot, amely szerint Isten úgymond azt üzeni *Zerubávelnek*, hogy „nem se reggel és nem erővel, hanem szellemmel” kell a harcot megvívni. Ez a pacifistának tűnő szemlélet kétségtelenül egy olyan helyzetet tükröz, amikor a fiatal zsidó közösség sok ellenségtől körülvéve és egy gyanakvó perzsa hatalom árnyékában csak szellemi fölénytől várhatott megoldást problémáira. A későbbiek során, amikor a Hasmóneus felkelés előzményei kétségessé tették a szellemi fölény hatékonyságát, sor került erőszakos ellenállásra is.

Josua, akit a próféta víziójában említ, az újjáépített Szentély első főpapja volt, egyike a *hét szemnek*. A *hét szem Kimchi* (Rádák) édesapjának magyarázata szerint az a hét vezető, akik a megújuló zsidó szellemi életet irányították: *Josua*, *Ezra*, az írástudó, *Nechemja*, a király személyes küldötte, *Zerubável*, valamint a három próféta, *Chággáj*, *Zecharja* és *Maláchi*, akikkel befejeződött a prófécia.

Látomásában a próféta Josuát, a főpapot látja, amint Isten jobbján áll, és a Sátán vádat emel ellene. A próféta megvédi és kijelenti, hogy „ez (*Josua*) egy tűzből kimentett zsarátnok”. A Mídrás elbeszéli, hogy Babilónia királya rajtakapott két zsidó hamis prófétát, akik „Isten nevében” alantas üzeneteket folytattak. *Nebukadnecár* azt mondta nekik, hogy próbatételül tüzes kemencébe veti őket, ahogy azt *Dániel* három fiatal famulusával tette. A két hamis próféta tiltakozott, rúgkapálózott, mondván: azok hárman voltak, mi meg csak ketten. Erre a király azt mondta: válasszatok egy harmadikat, mire ők Josuát választották abban a reményben, hogy a főpap érdemében ők is megmenekülnek. Ez nem így történt, hanem a két hamis próféta megégett, míg Josuának csak a ruhája pörkölődött oda. „*Tűzből kimentett zsarátnok*” (Jálkut).

A hétágú aranymenóra szimbolikája Zecharja próféciájának egyik legszebb, legjelentősebb része. Az angyal kérdésére a próféta válasza: nem érti a hétágú gyertyatartó és a két olajbogyó látomását. Erre a válasz: „nem se reggel és nem erővel, hanem szellemmel”, vagyis: ahogy az olajbogyók maguktól adják olajukat, és nincs szükség külső beavatkozásra, úgy *Zerubávelnek* sincs szüksége seregre és nyers erőre, mert Isten szelleme uralkodik a történések felett (Rási).

(ráv)

Gyújtás szomorú körülmények között

Méltó

A pesti gettó felállításának 70. évfordulóján kiállítás nyílt a Klauzál téren. Nemcsak maga a kiállítás, de a megnyitás dátuma is

szervesen illeszkedik a történelmi valósághoz. Megrázóan ábrázolja a korabeli tömegsirok színhelyét, a régi fényképek híven mutatják be a borzalmat. Csak gratulálhatunk a létrehozóknak (cikkünk a 4. oldalon), a 70. évforduló egyik legméltóbb kiállítását alkották meg.

הזמנה - MEGHÍVÓ

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGE (MAZSIHISZ)

„KÖSZÖNETKONCERTET” szervez a munkáját támogatók és az adójuk 1% - át felajánlók részére a Dohány utcai zsinagógában.

2015. január 11.

Kezdet: 16.00, kapunyitás: 15.00

Házigazda: dr. Fröhlich Róbert főrabbi, Heisler András Mazsihisz elnök

A koncerten fellépnek:

FEKETE LÁSZLÓ főkantór	HEGYI BARBARA Jászai Mari-díjas színművésznő	Neumark Zoltán zongoraművész
Király Miklós operaénekes	HEGEDŰS D. GÉZA Kossuth- és Jászai Mari-díjas színművész	Kathy Horváth Lajos hegedűművész
Benedekffy Katalin operaénekes	BALÁZS FECŐ Liszt Ferenc-díjas előadóművész	Kasai Jnofinn (USA) zenész
		Swing à la Django zenekar

Rendező: Radó Gyula - Dramaturg: Mészöly Gábor - Műsorvezető: Mohai Gábor
A koncert látogatása ingyenes, azonban regisztrációhoz kötött. Jelentkezni lehet a www.mazsihisz.hu oldalon, további információ: koszonetkoncert@mazsihisz.hu e-mail címen kapható.
A vendégek az ülőhelyeket 15 órától érkezési sorrendben foglalhatják el.
Kérjük férfi vendégeinket, hogy fejedőt viseljenek!

Dohány utcai zsinagóga, 1074 Budapest, Dohány u. 2.

Nyáry Krisztián: Igazi hősök

1944 decemberében nyilas fegyverek törtek be az Abonyi utcai zsidó gimnázium épületébe. Az iskola területén hivatalosan egy munkaszolgálatos század állomásozott, amely katonai és munkásruhák javításával és szortírozásával foglalkozott, de a nyilasoknak feltűnt, hogy az épületben a feladathoz képest túl sok zsidó férfi és nő zsúfolódik össze. A razzia során kétezer embert sorakoztattak fel menetszlopokba az udvaron. „Senki ne hozzon magával semmit, csak ide megyünk, a Dunához!” – üvöltötték. Amíg a kiürítés előkészítése zajlott, egy munkaszolgálatosnak sikerült telefonon felhívnia a század parancsnokát, aki skarlátosan feküdt otthon. „20 percig fel tudjátok tartóztatni őket?” – kérdezte a százados. Erre nem sok esély volt. Már éppen megkezdődött az első menetszlop elvezénylése, amikor kivágódott a gimnázium kapuja, és egy osztag motoros SS-katona hajtott be az épületbe. Az udvaron álló halálra vált emberek biztosak voltak benne, hogy ezzel megpecsételődött a sorsuk. Meglepetésükre bujtatójuk, az 51 éves Ocskay László százados szállt ki a motorosokat kísérő autóból. Felszólította a nyilasokat, hogy azonnal távozzanak, mert az épület mint hadiüzem a benne dolgozó emberekkel együtt az SS IX. Hegyhádstest fennhatósága alatt áll. Ocskay László, a magyar Schindler tucatnyi hasonló trükköt vetett be a vezetése alatt álló „ruhagyűjtő század” érdekében. Ha kellett, embereket fizetett le, ha kellett, katonai kapcsolatait mozgósította. Egyes források szerint 1700, más adatok szerint 3500 embert mentett meg. Éjjeliőrként, elfeledve és betegen halt meg Amerikában.

Egy középkorig visszavezethető felvidéki földbirtokos családban született 1893-ban. Fiatalon családot alapított, egy nemesi család lányát, Bogdán Emiliát vette el feleségül, aki két gyermeket szült neki. Ocskay az első világháború kitérőrekor az elsőként vonult be önkéntesnek, és még ugyanebben az évben az első között sebesült meg súlyosan a harctéren. A fiatal huszártsist a hadikórházban épphogy elkerülte az amputációt: bal térdét soha többé nem tudta mozdítani, és egész hátralévő életében ortopédcipőt kellett hordania. Hadirokkantként sem engedte, hogy leszereljék, ragaszkodott hozzá, hogy tartalékos tiszt maradjon. Trianon után nem volt hajlandó lemondani magyar állampolgárságáról, ezért a csehszlovák kormány elkobozta a birtokot az ősi kastéllyal együtt. Több állomás után, 1933-ban kerültek Budapestre, ahol a nyelveket beszélt, művelt dzsentri halmazt talált magának állást.

A magyar–amerikai Vacuum Oil Rt.-hez került pénzügyi tanácsadónak, fizetéséből nagypolgári nivót tudott biztosítani családjának. Ocskay bejá-

ratos volt a magyar gazdasági elit és a tisztikar körébe, származása miatt az arisztokraták szalonjai is nyitva álltak előtte. Nem politizált, de tudni lehetett róla, hogy náciellenes nézeteket vall. 1943-ban egy zsidó származású, világháborús veterán barátja beszélt rá, hogy vállalja el egy ruhagyűjtő munkásszázad parancsnoki posztját. A század létrehozására azért volt szükség, mert a munkaszolgálatosokat 1943-tól már nem egyenruhában, hanem civilben küldték a frontra, ahová a szegényebbek nem tudtak megfelelő felszerelést vinni magukkal, sokan megfagytak közülük. Az ingyenmunkások elvesztése a hadvezetésnek sem tetszett, ezért döntöttek el a ruhagyűjtő egység létrehozásáról. Ocskay barátja tudta, hogy a becsületes, náciellenes katonatiszt többet fog tenni az üldözöttek érdekében a meleg holmik összegyűjtésénél.

Ocskay László nem sokáig gondolkodott. Otthagytta polgári foglalkozását, és 1943-ban tartalékos századosi rendfokozatban újra szolgálatba lépett. A következő év tavaszára már létre is hozta a munkaszolgálatosok részére ruhákat biztosító raktárt, megszervezte a gyűjtés, a javítás és a szállítás kereteit. Mindezt azonban csak másodlagos feladatnak tekintette. Valódi célja a „101/359 sz. Kiegészítő Munkásszázad” munkaszolgálatosainak megmentése volt. Terve az volt, hogy minél több embert besoroztat századába, akiket aztán megpróbál megvédeni az üldözöttestől. Ehhez a század jó álca volt: a ruhagyűjtést végzők szabadon mozoghattak a városban, a varrodai munkákhoz pedig nőkre is szükség volt. Amikor a század megalakult, Ocskay rövid beszédet tartott a munkaszolgálatosok előtt. Elmondta, hogy neki mint magyar századosnak az a kötelessége, hogy minden eszközzel megvédjé a rá bízott embereket. A lehető legkomolyabban gondolta.

A százados minden baráti, üzleti és katonai kapcsolatait mozgósította célja elérése érdekében. Jól ismerte a munkaszolgálatosokért felelős főtisztet, tőle mindig időben értesült a századát érintő tervekről. Százada szervezeti- és hírhedt nagykövetei hadkiegészítő parancsnokság alá tartozott, a munkaszolgálatosokat őrző keretlegénység is onnan érkezett. Ha kegyetlenkedő vagy az embereket megalázó katonákat kapott, valamilyen ürüggyel elérte, hogy visszarendeljék őket. Első központjukat a Dohány utcai Zsidó Múzeumban jelölték ki.

Szállási hatalomátvétele után a nyilasok szinte azonnal fel akarták számolni az egész századot. A velük összejátszó portás éjszaka elvágta a telefonszínokat, kikapcsolta az áramot, és beengedte a kapun a kézigráttokkal felszerelt pártiszolgálatosokat. A nyilasok mindenkit igazoltattak, katonaszökevényeket kerestek, és azzal fenye-

getőztek, hogy felgyújtják az épületet. Ocskayt egy utcai telefonfülkéből riadóztatta egyik embere. Azonnal a helyszínre érkezett, és határozott fellépéssel – fegyverrel a kezében – elérte, hogy a nyilasok elhagyják az épületet. Ocskay rendkívül hatékonyan tudta mozgósítani kapcsolatait. Amikor október végén a magyar hadvezetés „kölcsonadta” a munkaszolgálatos századokat a németeknek, minden budapesti századot a Dunántúlra vezényeltek kényszermunkára. Egyetlen kivétel volt: a 101/359-es század.

Novemberben már annyian voltak, hogy nagyobb helyre volt szükségük. Ocskay megszerezte a nemrég kiürített Abonyi utcai Zsidó Gimnázium (a mai Radnóti Gimnázium) épületét, és itt rendezték be új körletüket. A tágas osztálytermek mellett folyóvízzel ellátott konyha is a rendelkezésükre állt, ahol egészen az ostromig napi háromszor tudtak főzni. Az új helyen tökéletesíteni tudták az álcázást is: fehérnemű-varrodát, szabóságot, cipészműhelyt hoztak létre, ahol munkaszolgálatosok családtagjai dolgoztak hamis papírokkal – szakmunkásként. Ha ellenőrök jöttek, azt látták, hogy negyven varrógép zakatol folyamatosan, és nem tűnhetett fel nekik, hogy a varrónők napokig ugyanazok a ruhákban dolgoznak. Az újonnan érkezettek személyesen Ocskay regisztrálta: ekkor már ott volt köztük Ráday Imre színész, Kellér Dezső humorista, valamint az olimpiai bajnok vízipólválózatot zsidó tagjai.

A gimnáziumtól néhány száz méterre lévő zuglói nyilasközpontból egyre nagyobb gyanakvással nézték a furcsa századot. Volt, hogy az iskola épületén kívül, romeltakarításon dolgozó munkaszolgálatosokra le is csaptak, néhányukat elvitték és deportálták. Ezek után vállalkozott Ocskay a mentőakció legmerészebb lépésére. Közvetítőként keresztül kapcsolatba került két német tiszttel, Werner Otto Florian őrnaggyal és egy Weber nevű SS-Sturmabführerrel, akik ekkor már a náci vezetést okolták azért, hogy vesztes háborúba sodorták a német népet. Megbeszélte velük, hogy százada – természetesen csak álcázásként – német katonai egyenruhákat is fog javítani. Ezek után a magyar katonai őrséget lecserélték, és a Waffen SS magyarországi svábokból sorozott egysége vette át a helyüket. Mindannyian szívesebben örködték a gimnáziumban a frontszolgálatnál. Innentől több ízben a német őrség akadályozta meg, hogy a nyilasok behatoljanak az épületbe. Egy tülélő szerint „ha nyilasok ólálkodtak a környéken, Ocskay megjelent egy német őrnaggyal, sétálgattak az udvaron, és az őrnagy néhányszor a levegőbe lött a revolverével. A nyilasok ekkor mindig visszahúzódtak”. Egy tanú leírta azt a szürreális jelenetet is, amikor karácsonyeste Ocskay német tisztekkel az olda-

lán állított be a gimnáziumba: „Paradox módon a német tiszt felköszöntött bennünket, mondván, igyunk az Önök felszabadulására és a német nép győzelmére.”

Ocskay a fennmaradt dokumentumok szerint 1944 végén Raoul Wallenberggel is felvette a kapcsolatot. A svéd diplomata ekkor már nem sokat tehetett az üldözöttekért, inkább ő maga keresett menedéket. A százados a saját Benczúr utcai lakásába fogadta be Wallenberget, aki innen indult el végzetes útjára, hogy a szovjet hadseregnek jelentkezzen. Ezekben a napokban egy személyes tragédia is történt Ocskayval. Miközben teljes erővel dolgozott a rábízott embereikért, senki sem tudta róla, hogy odahaza súlyosan beteg feleségét is ápolnia kell. Ocskay Lászlóné ismeretlen betegségben halt meg 1945. január 13-án.

A szovjetek bevonulása után a százados civilbe öltözött, hogy elkerülje a hadifogságot. Nem sokkal később még alkalma nyílt elbúcsúzni az általa megmentett emberektől. A túlélők hálaadó ünnepséget szerveztek számára a Hősök Templomában. Egy résztvevő így emlékezett: „Az ünnepség végén a padsor két oldalán felálltunk, Ocskay ott jött végig, és mindenki kezét fogott”. Néhány hónappal később egy megmentette cikket írt róla egy kisebb lapban, de hivatalos köszönetet senkitől sem kapott. Megpróbálta talpra állítani a cégét, de nem sokkal később neki magának is menekülnie kellett. Horhysta katonatiszt és az amerikai tőrőkecs kiszolgálója volt egy személyben, s később megvádolták azzal is, hogy a cége a háború alatt olajat biztosított a németeknek. Egyes források szerint többször vitték be kihallgatásra, rövid időre le is tartóztatták. Szinte biztos, hogy ő is az úgynevezett olajpercek egyik vádlottja lett volna, ha 1948-ban – az utolsó pillanatban – gyerekeivel együtt nem hagyja el az országot.

A család Ausztriában telepedett le, Ocskayt amerikai anyacége Grazban alkalmazta. Fia néhány év múlva az Egyesült Államokban kapott munkát, a frissnyugdíjas Ocskay utánaköltözött. Kingston városában lakott, korábbi életéhez képest szerény körülmények között, nyugdíját éjjeliőri munkával egészítette ki. Soha sem be-

Ocskay László

szélt senkinek budapesti hőstetteiről. Megmentettei az 50-es években több ízben megkísérelték felkutatni, de nem jártak eredménnyel. Végül egy ismerőse, akit egy hideg télen egy szál kiskabátban látogatott meg, úgy döntött, értesíti Ocskay nehéz sorsáról a holokauszt túlélők szervezeteit. Egy alapítvány azonosította, és elkezdte feltárni embermentő tevékenységét. Még díszvacsorát is adtak a tiszteletére New Yorkban, de többre már nem maradt idejük. A 73 éves Ocskay László 1966-ban az utcán elesett, és a csípőjét törte. Kórházba került, ismerősei gyűjtést szerveztek a gyógykezelés költségeire. Az összegyűlt pénzre már csak a temetési költségekhez volt szükség. A magyar Schindler 1966. március 27-én szegény emberként hunyt el Kingstonban, ma is ott nyugszik.

A tevékenységéről szóló első cikkek csak a halála után jelentek meg, egy Amerikában élő túlélő felhívására ekkortól kezdték összegyűjteni az Ocskay-század tagjainak írásos visszaemlékezéseit. A bizonyítékok alapján Ocskay László 2002-ben megkapta a Világ Igaza kitüntetését. Élete végén ennyit mondott hőstettéről egy ismerősének: „Semmivel sem csináltam többet, mint amit minden istenfélő, tisztességes ember megtett volna.”

(Az Igazi hősök c. könyv írásának rövidített változata)

Szíriában halt meg a legkeresettebb náci háborús bűnös

Négy évvel ezelőtt, Szíriában halt meg a világ legjobban keresett náci bűnözője, Alois Brunner – jelentette a Simon Wiesenthal Központ, amely most jutott az információhoz egy volt német titkosszolgálati ügynök vallomásából. Brunner, az SS egykori kapitánya, aki 128 és fél ezer zsidót juttatott a haláltáborokba, a háború után úgy tudott elmenekülni Németországból, hogy összetévesztették az SS egy másik tagjával, Anton Brunnerrel – akit aztán végül felakasztottak az ő bűneiért. Alois Brunner 1954-ben, hamis vöröskeresztes útlevelel utazott Rómába, majd onnét Egyiptomba – ahol egy zsidó családnál bérelt szobát. Szíriába már dr. Georg Fischerként érkezett meg, de a valódi személyazonossága nem sokáig maradt titokban. Többször kérték a kiadatását, de hiába. Damaszkuszban Hafez Asszad elnök tanácsadójaként dolgozott, a náci vadász Efraim Zuroff szerint kínzási technikákba avatta be a szíriaiakat, de erre bizonyíték nincs – írja a Times of Israel. A Sunday Expressnek Zuroff azt mondta: Brunner bűnbánat nélkül halt meg, természetes halállal, 98 évesen, és Damaszkuszban temették el. Mindezt a már említett német ügynöktől tudják, akit ő teljességgel megbízhatónak tart. A sírt viszont a polgárháborús viszonyok között lehetetlen megkeresni.

A Moszad 1961-ben, majd 1980-ban is megpróbálta Alois Brunner megölni, levélbombákkal. A férfi elvesztette három ujját és egyik szemét, de életben maradt. A Simon Wiesenthal Központ adatai szerint Brunner 47 ezer ausztriai, 44 ezer görögországi, 23 ezer francia és 14 ezer szlovákiai zsidó deportálását szervezte meg. Ezek többségét megölték a haláltáborokban. Simon Wiesenthal annak idején azt írta róla emlékirataiban: „A harmadik birodalom még élő bűnözői közül kétségtelenül Alois Brunner a legrosszabb. Az én szememben mind között ő volt a legrosszabb. Mert míg Adolf Eichmann megtervezte a zsidók kiirtását, Alois Brunner volt az, aki ezt meg is valósította.”

kildi / keletport

A Moszad kétszer mellőlött

Chanukkai sztárparádé Zuglóban

(XIV., Thököly út 83.)

A MŰSORBÓL:

Kardos Péter főrabbi
Kardos László kántor
Gerendás Péter
Nógrádi Gergely
Neumark Zoltán
Benjámín Óvoda

IDŐPONT:

december 22.
hétfőn 1/2 5-kor

Szeretettel és fánkkal várjuk vendégeinket!

Meghívó!

2014. december 21-én, vasárnap, délután 17 órai kezdettel chanukkaiünnepséget rendezünk a Nagyuvaros utcai zsinagóga félmeleti dísztermében, melyre szeretettel várjuk hittestvéreinket!

Az ünnepélyes gyertyagyújtást műsor követi, tombola, majd étellekkel és üdítőkkel vendégeljük meg a jelenlévőket!

Gyerekeknek külön programok és ajándékok!

Nagyuvaros utcai zsinagóga előljárósága

Töltsük együtt chanukka vasárnapját

a Hunyadi téri (VI., Hunyadi tér 3.) zsinagóga közösségi termében 2014. december 21-én 17 órai kezdettel.

Kedvesinálóként a programból:
– Ünnepméltatás a rabbi megfogalmazásában
– A Benjámín Óvoda „Sárga Csoportja” kis műsora
– Garai Róbert versben és prózában... csak vidáman!
– A népszerű Jazzrael együttes trió formációja: Jáger Bandi, Farkas Izsák és Bíró Nóra felállásban.

Többféle tradicionális sütemény (is) várjuk az érdeklődőket.

„Ben” Hamasz Budapesten

Az iszlamista szélsőségek elleni összefogást hangsúlyozta a XVIII. Izraeli Filmhét alkalmából tartott budapesti előadásában a Hamasz radikális palesztin szervezet ciszjordániai vezetőjének legidősebb fia, aki majdnem tíz évig látta el információkkal a zsidó állam Sin Bét nevű belbiztonsági szolgálatát.

Az emberiségnek össze kell fognia, és egységes erővel kell fellépnie a radikális, beteges mozgalmak ellen – mondta a Corvinus Egyetemen *Moszab Hasszán Juszef* (képünkön).

Az élményeit A Hamasz fia című önéletrajzi könyvében összefoglaló férfi azt kérte hallgatóságától, hogy tegyen különbséget a Hamasz mint politikai szerveződés és a palesztin ügy, valamint a palesztin társadalom között. Szerinte az ideológiákon alapuló szervezet kihasználja a térségben élőket.

Úgy vélte, a Hamasz, csakúgy, mint az Iszlám Állam nevű szélsőséges szervezet, a Hezbollah libanoni síita csoport vagy az al-Kaida nemzetközi terrrorszervezet, az iszlám erőszakos természetét testesíti meg, és fel kell venni ellenük a küzdelmet.

A keresztény hitre áttért Moszab Hasszán Juszef szerint az iszlám erőszakos vallás, és Mohamed a vérontástól vissza nem riadó vezetőt testesíti meg a muzulmán szent könyvekben.

A Sin Bétnek tett szolgálatáról azt mondta, próbált életet megmenteni, és „az emberiség érdekében a helyes utat járni”. A Hamasz ciszjordániai vezetőjének, Hasszán Juszef sejknek a fia a zöld herceg kódnevet a radikális

Fotó: Koszticsák Szilárd (MTI)

csoport zászlajának színéről, valamint a palesztin szervezetben elfoglalt helye miatt kapta.

Moszab Hasszán Juszef történetéről szól A zöld herceg – A Hamasz fia című thriller is. A dokumentarista eszközökkel élő film a palesztin férfi és a vele folyamatosan kapcsolatban álló izraeli belbiztonsági tiszt bonyolult kapcsolatát ábrázolja, amelyen keresztül a terroron, áruláson, rendkívül nehéz döntéseken és politikai szembenálláson is átívelő barátság bontakozik ki.

Az előadást Izrael magyar nagykövetségének szervezésében tartották.

MTI

Új elnök a német zsidó közösség élén

A Németországi Zsidóság Központi Tanácsa új elnököt választott *Josef Schuster* személyében, aki elmondta: munkája során a judaizmus pozitív oldalait akarja kiemelni.

A bajorországi Würzburgból származó Josef Schuster foglalkozását tekintve orvos, tevékenyen részt vesz az önkéntes életmentő szervezetekben. Nem szereti, amikor külön említik a zsidókat és a németeket, mert szerinte a német zsidók nagyon is németek. Egyik legnagyobb kihívásának tekinti, hogy a különféle zsidó vallási irányzatokat egy tető alá hozza – Frankfurtban például a hagyományos imaterem épületében

liberális zsinagóga is megtalálható, női rabbival.

Schuster eredetileg a würzburgi ortodox közösség elnöke, de nem tartja magát ortodox zsidónak. Szá-

mára ortodox az, aki mindig kalapot visel és pajesza van. Mivel ő maga nem így néz ki, inkább csak tradicionális zsidónak tartja magát.

Az új elnök számára a másik kihívás a volt Szovjetunióból és a keleti blokk országaiából érkezett zsidó bevándorlók integrálása. Saját közösségében is kétszáz főről ezerre emelkedett a bevándorlók száma. „Természetesen nagy feladat, amikor egy kisebbség a többséghez akar integrálódni.” A német zsidó élet nagyon sokat köszönhet a bevándorlásnak.

Schuster most a jövőre koncentrálna. „A holokausztot sosem fogjuk elfelejteni, a zsidóság lelkébe ez örökre beégett, de az Örökkévaló tudja, hogy nem csak a holokauszt emléke az, amely a zsidóság életére kihat. Pozitív aspektusai is vannak” – mondta egy német rádióknak adott interjújában. Ezt az álláspontját most a munkájába is szeretné átültetni, nem akar már kizárólag a megemlékezésekre koncentrálni. „Az lenne a legjobb, ha az emberek később azt mondanák: »Ő olyan, aki nem emlékeztetett rá.« De félek, ez csak álom marad.” Schuster az antiszemitizmus elleni félelmet orvosi hasonlattal írja le: „Akinak egyszer volt már tüdőgyulladás, az jobban odafigyel minden egyes köhögésre.”

A korábbi közösségi elnök, *Dieter Graumann* és az új is a második világháború után született. Schuster 1954-ben Haifán látta meg a napvilágot, mert szülei 1938-ban menekültek az akkori Palesztinába. Kétéves volt, amikor a családját visszatért Würzburgba. Ugyanabba az iskolába járt, amelybe édesapja, majd orvosnak tanult. Az utóbbi 15 évben kapcsolódott be a német hitközség életébe, utóbb alelnökként dolgozott. Szívesebben maradt volna Graumann helyettese, de mivel Graumann váratlanul lemondott, Schuster került előtérbe. Állítólag mivel jól szokta beosztani az idejét, továbbra is orvosként akar dolgozni, ingázva Würzburg és Berlin között.

Deutsche Welle / Mazsihisz

„Nem véd meg engem sem emlék, sem varázslat”

Így emlékeztek Újpesten

Az újpesti városvédők és helytörténészek, valamint az ÚTE kezdeményezését fölkarolva, a BZSH Újpest–Rákosfalva Templomkörzet és Újpest Önkormányzata támogatásával, elsősorban a helyi diákok és fiatal felnőttek számára, a holokauszt hetvenedik évfordulóján kiállítás rendeztek az Árpád úti Újpest Galériában.

A tárlat közel három héten keresztül állt nyitva az érdeklődők számára. Megnyitóján *Wintermantel Zsolt* polgármester a felelősségérzetet emelte ki, *Hirman László* gimnáziumigazgató, történelemtanár pedig elmondta, hogy tanítványai kérdéseire nem tud ok-okozati összefüggést találni a történetek között. *Szerdócz Ervin* rabbi a Tóra szavaival támasztotta alá, hogy a múltat mindenkinek ismernie kell, végül *Csóka János Pál*, az Újpesti Roma Kisebbségi Önkormányzat elnöke esztelen az elfogadás fontosságáról. Az eseményen *Jónás Judit* Domján Edit-díjas előadóművész és *Nógrádi Gerely* kántor működött közre.

A kiállítás a számos eredeti felvétellel, dokumentummal és az erre az alkalomra kölcsönkért személyes tárgyakkal elsősorban azt a hiányt kívánta hangsúlyozni, amit az Újpestről elhurcolt több mint tizenhétézer áldozat jelentett a város számára. Zsidó gyárosok, iparosok, kereskedők, művészek, tudósok és „kisemberek” éltek korábban a toleranciájáról híres Újpesten, akiknek letelepedését 1840-től maga a földbirtokos, Károlyi István gróf kezdeményezte.

Az Újpesti Torna Egyesület zsidó sportolójának sorsát (az egyesület elnökének, *Aschner Lipótnak* [képünkön], az Egyesült Izzó vezérigazgatójának életútjával együtt) külön teremben mutatták be. Látható volt többek között *Kabos Endre* olimpiai bajnok vívó kardja és *Kárpáti Károly* birkózó olimpiai érme is. Ugyancsak önálló kabinetben emlékeztek meg a roma

Egy ismert portré Újpestről: Aschner Lipót, az Egyesült Izzó vezérigazgatója, az ÚTE elnöke, akit 75 éves korában, 1944. március 14-én Újpestről hurcoltak el, majd Mauthausenbe deportáltak. 1947-ben hazatért és haláláig (1952-ig) az Izzóban dolgozott (Archív fotó)

holokauszt áldozatairól. A kiállítás nem feledkezett meg az újpesti és magyarországi embermentőkről sem. A tárlathoz kapcsolódva, a galéria földszinti bemutatótermében volt látható *Somos Zsuzsa* újpesti grafikusművész *Párhuzamok és találkozások* című tárlata.

Az újpesti önkormányzat kiadásában, a megnyitóval egy időben került ki a nyomdából *Kadlecovits Géza: Zsidó sorsok 1944 Újpest című* kötet, amely tényekkel, adatokkal és személyes vallomásokkal idézi fel a hetven évvel ezelőtti történeteket.

A helyi középiskolások szervezett módon, vezetéssel tekinthették meg a kiállítást, melynek anyagáról részletes információ kérhető az Újpesti Neogrady László Helytörténeti Gyűjteményben (1048 Bp., Berda József utca 48., tel.: 370-0652).

Rojkó Annamária

A minjen mol

Ez a kifejezés kevésbé ismert, de a magyarországi zsidóság történetéhez hozzátartozik. Erdemes rá emlékezni. Hogy példát mondjunk, az ötvenes évek elején Debrecen környékén, Szováton, Adonyban talán és más községekben 7-8 zsidó élt. Kállón ugyan megvolt a minjen (a 10 férfi), de az erős, 13-14 fős vagy még annál bővebb gyülekezetben is kellett a segítség például ünnepekkor, ha valaki kilépett a teremből, hogy az imádkozást folytatni lehessen. Előimádkozó, sőt tóraolvasó a legtöbb helyen akkor még volt, bár számos közösségben az erősítés szükségessé vált, hogy a stabil minjen meglegyen. Péntek délután utaztunk le, vasárnap jöttünk vissza. Családoknál laktunk. Ott láttuk, hogy mennyire más az élet, mint ahogy az iskolában tanították. A szövetkezeteket a földosztáson nyert vagy az örökölt birtok elvételének, államosításának tekintették. Az elnöknek, akit általában fentről neveztek ki, a hivatalos politika megvalósítására kellett törekednie. Különben úgy intézték, hogy „demokratikus” leváltás.

Előimádkozó, sőt tóraolvasó legtöbb helyen akkor még volt, bár néhány esetben a pótlás ott is szükségessé vált. A városban, például Debrecenben, zsidóórák is működtek, még akkor Goiten Emil volt a gondnok. Gyermekeikhez kettő is volt, egyiket az Agudat Jisraél erősen vallásos frakció vezette, a másik a cionista szervezetekhez tartozott, amelyhez az Aguda nem csatlakozott. A zsidó iskola akkor szűnt meg papíron, a valóságban a Simonyi utcában még egy vagy két évig tanítottak ott, bár hivatalosan a Fazekas Mihály Általános Iskolához csatolták. Új igazgatót kaptak a régi helyett. A példának említett városban imádkozásra vagy négy helyen volt mód. A Pásti utcában az ortodox sül udvarában fohászokodhattak, sőt ott tanulásra is volt lehetőség. A Kápol-

nási utcai Nagytemplom is fogadta a híveket. A zsidóórákban (mert az is volt) rendszeresen, naponta reggeli-este imádkozhattak. A falvakból való beköltözés sűrűbbé vált, ugyanis a deportálásból visszatért zsidók helyzete bonyolultabbnak bizonyult, és ez a hangulat egyre feszültebb lett, különösen a szövetkezetek szervezésének idején. Az is igaz, hogy az agitátorok között akadt zsidó is, a parasztok sokszor úgy érezték, hogy veszélybe került a földjük. Az általánosítás, mint annyi helyen, ezáltal is érvényesült. Így a zsidók kénytelenek voltak a városokba húzódní, vagy nagyon sokan az ország elhagyását választották. Ilyen tekintetben a falu szinte teljesen kiürült.

1956-ban a forradalmi vezetés nagyon igyekezett az antiszemita hangokat elnémítani. Egyszer sűrűbb lett azon helységek száma, ahol a minjenhez szükséges 10 férfit meg lehetett találni. Éppen a fiatalok távozására tette bizonytalanná a jövőt. Egyszer sűrűbben kellett az imádkozás biztosítása érdekében a nagyobb városokba a kisebbekből jönni. Végül is ma már a falvakban vagy a kisebb városokban nem is találunk zsidót, a minjen mol szerepe ezen helységekben megszűnt.

Egyébként ismertünk olyan idősebb embert, akitől ha megkérdezték, mi a foglalkozása, ránézett a kérdésre. – Micsoda kérdés ez? Természetesen minjen mol vagyok. Lehet, hogy ellenszolgáltatást is elfogadtak jelenlétükért, de mégis a szent célt szolgálták és szolgálják, ezért tiszteletet érdemelnek.

A minjen mol kifejezést napjainkban már nemigen halljuk, de a tíz főből való gondoskodás máig is ismerhető és gyakorolt tény, és egyre nehezebb feladat. Írásunk célja a lelkiismeret felélesztése, remélve, hogy lesz némi hatása.

D. G.

Veszprém csak egy a sok közül

Máthé Évával, a veszprémi hitközség vezetőségi tagjával beszélgettünk a Holokauszt-emlékvé kapcsán a városban megrendezett programokról.

– *A Holokauszt-emlékvé kapcsán számos program zajlott is zajlik a városban. Milyen formában vett részt ezekben a hitközség?*

– *A hitközség mint minden évben, idén júniusban is megemlékezett a második világháború alatt elhurcolt veszprémi zsidókról. A városi önkormányzattal közösen szervezett rendhagyó megemlékezésen felavattunk egy új holokauszt-emlékművet a belvárosban.*

A Holokauszt-emlékvével kapcsolatos egyéb városi programok nem a hitközség kezdeményezései. Véleményem szerint az emlékezés és az emlékeztetés nemcsak a zsidók ügye, hanem minden olyan emberé, aki fontosnak érzi, hogy a holokauszt során kialakult ellentétek és előítéletek ne éleződjenek ki újra ilyen tragikus formában. Az egész társadalom érdeke, hogy az emlékezés folyamata ne csak a hetvenedik évforduló alkalmával, hanem azt követően is a köztudatban maradjon.

Máthé Éva (balról)

– *Mennyire aktív a Veszprémi Zsidó Hitközség?*

– *Veszprémben elég kis létszámú a zsidó közösség, a holokauszt túlélőinek száma pedig egyre inkább fogy. A fiatalok részéről sem érkezik utánpótlás, így nehezen tudunk nagyobb szabású programokat rendezni. Ettől függetlenül szerencsésnek mondhatom a helyzetünket, hiszen nagyon sok segítséget kapunk a helyi kulturális intézményektől, magánszemélyektől és az önkormányzattól. Úgy gondolom, hogy a város közösségével sikerült elfogadtatni a zsidóság történelmi múltjának fontosságát.*

Ebben jelentős szerepe van a Sétál a család Veszprém sorozat idei évben megjelent füzetének is, amely a legfiatalabbakat kalauzolta végig a veszprémi zsidóság történelmének legfontosabb állomásain.

veszprem.hu / Csepely Máté

Magyar zsidó géniuszok a genetikus szemével

Kertész Imre és a sors címmel megjelent dr. Czeizel Endre és Bárdossy Péter kötete

A Nobel-díjhoz vezető teljesítmény forrásairól tartott előadást Czeizel Endre a Kertész Imre és a sors című kötet megjelenése alkalmából a budapesti Rátkai Márton Klubban. Szerzőtársa, Bárdossy Péter történész a forrásanyag feldolgozásáról, Sipos Lajos irodalomtörténész a Sorstalanság című regényről beszélt.

„Mit adtak a magyar zsidó-géniuszok a kultúrának?” Ez az alcíme annak a különleges könyvnek, amely Czeizel Endre genetikus professzor és Bárdossy Péter történész tollából látott napvilágot a Galenus Kiadónál. A Kertész Imre és a sors című kötet bemutatóján Kovács János, a kiadó ügyvezető igazgatója köszöntötte a két szerzőt, valamint Sipos Lajos irodalomtörténészt és Kertész Imre felségét, Mártát, akinek együttműködésével készült el a mű.

Tizenhárom magyar Nobel-díjasról szól az a könyv, amely 2002-ben jelent meg – mondta Czeizel Endre, aki, mivel Kertész Imre abban az évben kapta meg a legmagasabb irodalmi kitüntetést, a mostani kiadvánnyal régi adósságának tett eleget. A tizenkét évvel ezelőtti munkában az író még nem lehetett benne, sőt, azóta a szintén magyar Herskó Ferenc is megkapta a kémiai Nobel-díjat.

A genetikus a gyökerek érdeklik – folytatta a professzor. A „honnan jöttünk?” kérdése ugyanis alapjában meghatározza azt, hová tartunk.

Kertész Imre szereti a radikális kijelentéseket, így ő azt állítja, neki nincsenek ősei. Czeizel a kötetben vitába száll vele, amikor bemutatja az író családfáját. Igaz, a paraszt és kereskedő elődök között írók valóban nincsenek, de még csak nagy intellektusok sem. Kertész pályája megfelel a geizír-modellnek: ami a pályáját illeti, a semmiből jött, és a semmibe fog távozni, hiszen nem született gyermeke. Az író a Kadisban fejt ki, nem tudja elképzelni, hogy utódot nemzzen. Czeizel szerint eldönthetetlen kérdés, mennyiben tudható ez be a vallomástévő géniusz mivoltának (a zsenik jelentős része úgy érzi, a gyerek elvonná őt a munkájától), és mennyiben a tragikus zsidó sors tudomásulvételének. Mert Kertész Imre számára, mint oly sok holokauszt túlélőnek, elfogadhatatlan volt „rákényszeríteni egy emberi lényt arra, hogy zsidó legyen”.

A professzor egy megindító személyes élményt mesél el az íróról. Amikor Czeizelt két éven keresztül igazságtalanul meghurcolták az elhíresült örökbeadási ügy kapcsán, levelet kapott Berlinből. „Aki ebben az országban nem szúrja el az életét, az egyszerűen tehetségtelen” – írta neki Kertész 2004. március 7-én, együtt érző üzenetében. Czeizelt mélyen meghatotta, hogy az író ismeretlenül is vette a fáradságot, és ily módon megkeresve biztatta őt.

A Nobel-díjasokról szólva a professzor kifejtette, sok zsidó van közöttük, jellemzően gazdag családok sarjai, akiket jó iskolákba írtak be, és sikerorientált személyiséggé nevelték őket. Jellemző az a történet, amely Wigner Jenővel esett meg, aki a Fasori Gimnáziumba járt. Ő volt a legjobb matematikatanuló, ám egy szép napon a tanára közölte vele, hogy még nála is akad egy kiválóbb, Neumann János. Wigner úgy elszontyolodott, hogy három hónapra depresszióba esett, még az órákat sem látogatta.

Kertész Imrét azonban nem vette körül tehetsős család, remek iskolá-

Czeizel Endre: a zsidók tudnak valamit

zásban sem volt része. Szülei elváltak, édesapja pedig beadta őt egy porosz stílusú, bentlakásos intézetbe, amelynek légkörétől a fiatal ember sokat szenvedett. Amikor végre hazakerült, nem javult a helyzet, otthon ugyanis az apja második feleségével való rossz kapcsolata keserítette meg az életét. Miután túlélte Auschwitzot (amint mondja, a halálgyár „üzemvarainak” köszönhetően), leérettsgizett. Bizonyítványai egyáltalán nem voltak jók, sőt, matematikából meg is bukott. Kereste a helyét az életben, és először újságíróként helyezkedett el. Ennek megfelelően egy darabig bohém életet élt, aminek akkor szakadt vége, amikor egyszer riporterként a Keleti pályaudvarra küldték, derítse ki, miért késnek a vonatok. A szerelvényeket nézve támadt benne a gondolat, hogy neki a holokauszt tanuljaként kell fellépnie. Ez 1960-ban, harmincegy éves korában történt.

Tizenhárom évig írta a Sorstalanságot. A regény 1973-ban lett kész, ám a művet a kiadó először visszautasította. Czeizel ennek okát Kertész radikalizmusában látja, aki úgy gondolta, „másképpen kell írni, mint a csorda”.

Kertész Imre tehát a lehetőségeknek azt a birodalmát, amelyet a génjeiben hordoz, viszonylag későn, 30 éves kora után mutatta meg, egyetemi végzettség nélkül. Irodalmi tudását önképzéssel, elsősorban a műfordítás során sajátította el, önerőből fejlesztve magát nagy gondolkodóvá.

A magyar Nobel-díjasok között hárman vannak, akik itthon születtek és éltek le az életüket: Szent-Györgyi Albert, Hevesy György és Kertész Imre. Heten szintén Magyarországon látták meg a napvilágot, de később külföldre távoztak: Lénárd Fülöp, Békésy György, Gábor Dénes, Wigner Jenő, Oláh György, Harsányi János, Herskó Ferenc. A tizből heten zsidók. Vajon mi a magas arány oka?

A genetikus kutató a szocializációban keresi a választ, amelynek a történelmi légkör kedvezett. A Monarchia idejében, a kiegyezés után a magyar zsidóság felvirágzott – számukra is elérhetőek lettek azok a pályák, amelyekről a jogegyenlőség előtt nem is álmodhattak.

Gyakran és sokakban felmerül a gondolat, hogy a zsidóság „tud valamit”, amivel a tehetségből képes kihozni a maximumot. Krisztus idejében feljegyezték, hogy egy zsidó gyermeknek négy éves korában már

tudnia kellett olvasni, hatévesen pedig felolvasni a tórából a gyülekezet előtt. Ha kiderült, hogy egy gyermek az átlagnál jobb képességű, a rabbinak kötelessége volt felhívni erre a szülők figyelmét, így azok a legjobb helyekre küldték tanulni a csemetéjüket. Mindehhez hozzájárult a zsidóság közismert mobilitása – helyzetükből adódóan ők nem érezték az „itt élned, halnod kell” parancs kényszerét.

„Ha lenne eszünk, tanulmányoznánk a zsidó kultúrát, pedagógiai tradíciókat” – hangsúlyozza Czeizel professzor. Számára Auschwitz elrettentő üzenete: az emberek bizonyos tömege, felismerve, hogy a zsidók sok téren jobb teljesítményt nyújtanak, nem úgy reagál, hogy el kellene tőlük tanulni a „titkot” – inkább a vagonokat választja.

A professzor előadása után a szerzőtárs, Bárdossy Péter történész szöveget a kötetben feldolgozott forrásokról. Ezek igen szűkösnek bizonyultak, hiszen a zsidóság anyakönyveiből kevés maradt fenn, holott majdnem ezer éve, hogy a zsidók megjelentek Magyarországon. A családtörténet-kutatók vagy a dokumentumok hiányával küszködnek, vagy azzal, hogy a létezők nagy része a holokauszt alatt elpusztult.

Sipos Lajos irodalomtörténész Sors és sorstalanság címmel tartott előadást a regény befogadásának történetéről, beleszöve saját, a könyvhöz fűződő irodalmi élményeit. Miután az író 2002-ben megkapta a Nobel-díjat, Sipos másodszor is elolvasta a regényt – akkor úgy gondolta, az ember regénye ez, akinek alapélménye a kiszolgáltatottság. Most, Czeizelék kötetének megjelenése előtt, ismét kezébe vette Kertész művét. A harmadik olvasás megint új jelentésréteget tárt fel az irodalomtudós előtt. Mint mondta, megértette, mit jelent Kertész Imre mondata: „nekem kellett létrehozni Auschwitzot”. Az irodalom önmagában való, belső jelszerűsége fogalmazódik meg itt: a valóságos, létező világ nyelv általi újjáteremtése.

A regény tehát annak a felismerésnek az eredménye, aminek során Kertész ráébredt, neki kell szavakba öntenie az egész emberiséget megrázó eseményt. A tehetség mint genetikai örökség és a kifejlesztett készség mellett tehát fontos a motiváció, a küldetés. Hogy az ember szembenézzen azzal, amire kiválasztódott.

Rados Virág

Trauma, tér, terápia – a Klauzál téren

1944. november 29.

– Vajna Gábor nyilas belügyminiszter rendeletet adott ki a budapesti gettó felállításáról, az út- és védlelvél nem rendelkező zsidók beköltözéséről. December 2-án az áttelepítés befejeződött.

– A területet a Dohány, a mai Kertész és a Király utca fogta körbe, oly módon, hogy a határt jelentő utcák házai nem tartoztak a gettóhoz. A kijelölt terület több mint 4500 lakásában sok tízezer embert zsúfoltak össze.

Klauzál tér. Egy tér szomorú múlttal. Egy hely, ahol emlékezni kell! A budapesti gettó központi és egyetlen szabad területeként kis ideig temetőként használták. 1945 januárjában, a felszabadítást követően a Dohány utcai zsinagóga kertjébe, a Kozma utcai és a Salgótarjáni úti sírkertbe vitték a fagyott testeket.

Klauzál tér... Mementó... Ott, ahol... Ott nyílt és látogatható január 18-án „A pesti gettó emlékezete” című installációegyüttes, benne egy eddig még nem látott kép- és dokumentumkiállítás („Trauma – Tér – Terápia”). A kurátorok Bársony István és Dombi Gábor, a főrendező Jáki Mónika, a kiállítók Koós Gábor és Solt András grafikusművészek, Tranker Kata és Magyarósi Éva képzőművészek, Moizer Zsuzsa, Sándor Krisztián festőművészek, Rabóczky Judit szobrászművész és Réthey-Prikkel Tamás fotóművész. A holokauszt utáni harmadgeneráció tagjai, örökölt emlékekkel és saját véleményekkel.

Rendhagyó, egyedi és egyedülálló szabadtéri kiállítás, Erzsébetváros és az Erzsébetvárosi Zsidó Történelmi Tár emlékezete, mementója a pesti gettó felállításának 70. évfordulójára...

A helyszínt a meglévő sportpálya elemét felhasználva alakították ki, vasrácsos illesztett, kívülről fekete, belülről kezeletlen nyers falécekkel. A kortárs alkotások a belső „udvar” közepén, zárt helyen láthatóak. Így különül el a képek és dokumentumok adta sokkoló, emlékeztető realitás az inspirációtól, a reflexiótól.

A megnyitó látogatottsága véleményem szerint elmaradt a várhatótól. A Hitközséget Tordai Péter, a Mazsihisz alelnöke képviselte, megjelent a Mazsók első embere, Szabó György, az Aura Könyvkiadó vezetője, Deák Gábor, az Élet Menete részéről Gordon Gábor, valamint Szita Szabolcs történész is.

Dombi Gábor, a kiállítás kurátora üdvözölte a megjelenteket, majd elmondta: Erzsébetváros önkormányzata 2014-ben elhatározta, hogy létrehozza az Erzsébetvárosi Zsidó Történelmi Tár gyűjteményét. Ennek munkája megkezdődött. Erzsébetváros az önkormányzatok közül egyedülként csatlakozott a Csillagos Házak mozgalomhoz, amely megemlékezett a budapesti zsidók kényszerű összeköltözéséről 1944 nyarán. Erzsébetváros a Roma Holokauszt rendezvény után megjelentette Lévai Jenő a pesti gettó története című könyvét. (A sarki könyvesboltban már kapható lesz.) Erzsébetváros Rejtő Jenőre emlékezett szeptemberben a Goldmark Teremben, és most megrendezte ezt az egyedülálló kiállítást. Egy valódi holokauszt emlékévé van mögöttünk, amelynek betetőzése ez a kiállítás, ahol a múlt (a gettó története), a jelen (a művészi reflexió) és a jövő (egy megvalósuló múzeum terve) találkozik. Láthatnak egy történelmi kiállítást az erzsébetvárosi gettóról, szembesülhetnek fiatal kortárs művészek alkotásaival, illetve pillantást vehetnek a készülő Erzsébetvárosi Zsidó Történelmi Tár terveire is.

Szeneczy Balázs főpolgármester-helyettes egyebek mellett szólt felbecsülhetetlen értékekről, arról, mit köszönhet a város zsidó polgárainak. Hozzáátve: a veszteség is felbecsülhetetlen. Kiemelkedően fontosnak ítélte ezt a kiállítást, az abban látható-olvasható dokumentumokat, hiszen a holokausztot átéltek idősök lélekszáma sajnálatosan egyre csökken.

Házigazdaként Hutiray Gyula, Erzsébetváros alpolgármestere a gettóban összezsúfolt emberek vészterhes hónapjairól emlékezett meg néhány mondatban.

Szabó Noémi művészettörténész a holokauszt egyedi ábrázolását, a kiállító művészek kulcsfontosságú szerepét emelte ki, majd feltette a kérdést, elég-e az adott, a történelmi tények láttatására alapozott megemlékezés, szükséges-e a látogatók interaktív bevonása. A „Terápia” nem egy alkalomra szóló, hanem folyamatos, hozzáállást, véleményt formáló feladat.

Végül Dombi Gábor bemutatta a kiállítás főrendezőjét, Jáki Mónikát, a szabadtéri installáció tervezőjét, kurátortársát, Bársony Istvánt, majd köszönetét fejezte ki az Erzsébetvárosi Vagyonkezelő támogatásáért Csomor Sándornak és Bencze Györgynek.

A kiállításról... Gettóra emlékeztető építészeti, berendezési megoldások, rideg, figyelmen nem elvonó, mondanivalóra fókuszáló képi, tárgyi megjelenítés, mérhetetlenül nyers és kíméletlenül plasztikus ábrázolásmódok. A kortárs művészek alkotásai nem szorulnak magyarázatra... a gyermekrajzok és egy fém gyermekszobor szintén nem. Olyan erővel törnek a látogatóra, ami nem definiálható...

Nehéz könnyek nélkül végigsétálni olyan, magyarázatokkal ellátott fotók és dokumentumok mellett, mint például a „Megszállás és internálás”, „A kifosztás”, az „Éhség és szomjúság”, az „Arat a halál”, a „Legtöbbet szenvedők”, az „Akik magukra maradtak” vagy a „Klauzál tér halottjai”.

EZT látni kell tizenhat éven felül, felekezeti hovatartozástól függetlenül, valahány jóérezésű városlakónak. 2015. január 18-án megtehetik.

– gj –

IZRAELI SZÍNES

Alijázók figyelmébe!

Ha tömören kellene jellemezni, a magyarországi helyzethez képest lazább a hétköznapi gyakorlat, de szigorúbb a munkáltatókkal szembeni felépítés, ha a munkavállalói jogok kell érvényt szerezni. (Ez nem jelenti azt, hogy a munkáltatók Izraelben ne próbálkoznának, végül is „kettőn áll a vásár” – a jog mindenestre a munkavállalókat védi, és nem fordítva.) A szakszervezetek láthatatlanabban, de a tapasztalat szerint hatékonyan működnek. A szakszervezetek jogvédő irodái mindenhol megtalálhatók, és valóban lehet rájuk számítani, ha gond van. A magyarországi gyakorlathoz hasonlóan léteznek munkahelyek, ahol kollektív szerződésben határozzák meg azokat a helyi munkaügyi szabályokat, melyeket a törvény nem ír el kötelező rendelkezésként. A fiatalok foglalkoztatását Izraelben külön törvény szabályozza.

Az izraeli munkavállalói jog legfontosabb elemei

A munkaviszony kezdetekor a munkavállalót írásban kell tájékoztatni a munkaviszonnyal kapcsolatos legfontosabb kérdésekről, így: a munkaviszony kezdetéről (határozott időre szóló munkaviszony esetén a munkában töltendő utolsó nap dátumáról), a díjazásról, a munkavégzés helyéről, idejéről stb.

Munkaidő

A havi teljes munkaidő 186 óra. A napi teljes munkaidő 6 nap/hét munkarend esetén napi 8 óra, 5 nap/hét munkarend esetén napi 9 óra. A heti teljes munkaidő 43, illetve 45 óra.

Minimálbér

A minimálbér havi 4300 NIS (2014. november). A minimális órabér 23,12 NIS.

Napi minimálbér

6 nap/hét munkarend esetén napi 198,46 NIS, 5 nap/hét munkarend esetén napi 172,00 NIS.

Bérpótlékok

Túlórapiótlék jár a munkavállalónak – 6 nap/hét munkarend esetén napi 8 óra munkavégzést követően, – 5 nap/hét munkarend esetén napi 9 óra munkavégzést követően, – éjszakai műszakban (22.00–06.00) 6 óra munkavégzést követően.

A túlóra mértéke

6 nap/hét munkarend esetén naponként max. 3,4 munkaóra, összességében max. heti 15 óra. 5 nap/hét munkarend esetén naponként max. 4 munkaóra, összességében max. heti 12 óra.

Túlórában végzett munka díjazása

A túlóra számításának alapja az órabér, illetve a napi bér. Alapesetben az első két órára a béren felül plusz 25%, ezen felül plusz 50% túlórapótlék jár.

Heti pihenőnap

A munkavállalónak minimálisan heti 36 óra folyamatos pihenőidő jár. Zsidók esetében kötelező heti pihenőnapként a sabbát biztosítása (aminek tartalmaznia kell a sabbát bejövételét és kimenetelét), minden más foglalkoztatottnak lehetősége van, hogy a pénteket, a szombatot vagy a vasárnapot kérje pihenőnapként. Amennyiben a szokásos hétfői pihenőnapon dolgozik a munkavállaló, akkor a hét egy másik napján kell számára pihenőnapot biztosítani.

Heti pihenőnapon, ünnepnapon végzett munka

Ünnepnapon dolgozó munkavállaló részére a szokásos napi bérének más-

félseresét kell számfejteni. Az ünnepnapon végzett munka után az alapebren felül plusz 50% pótlék jár. Az ezeken a napokon végzett munka túlórapótléka (az alapebren felül!) az első két órában plusz 75%, a harmadik órától 100%.

Pihenőidő, ebéidő

6 óra munkavégzést követően 45 perc pihenőidő jár a munkavállalónak. Ebből étkezésre legalább 30 percet kell biztosítani megszakítás nélkül. Túlóra esetén további pihenőidő jár.

Próbaidő, betanulási idő

A munkavállaló részére a próba- és a betanulási időre is kötelező legalább a minimálbért megadni.

Utazási költségtérítés

A munkaadó köteles a munkavállaló utazási költségét megtéríteni, amennyiben a lakóhely és a munkahely közötti távolság tömegközlekedési eszközzel több mint három megálló. A térítendő összeg felső határa (teljes munkaidőben dolgozóknak) naponta 25,20 NIS vagy a havi bérlet teljes ára (amelyik a munkaadó számára kedvezőbb). A részmunkaidőben dolgozók számára a ténylegesen felmerülő közlekedési költséget kell megtéríteni.

A bérfizetés napja

A munkavállaló számára a tárgy hónapot követő hónap 9. napjáig ki kell adni a munkabért. Amennyiben ez a nap sabbátra vagy ünnepnapra esik, a bért az ünnep előtti napon kell kifizetni.

Éves fizetett szabadság

Ötnapos munkahét esetében egy ledolgozott év után az első négy évben 10 nap szabadság jár. Az ötödik évben 11 nap szabadság jár. Hatnapos munkahét esetében egy ledolgozott év után az első négy évben 12 nap szabadság jár. Az ötödik évben 14 nap szabadság jár.

A szabadság időtartamára járó bér számítása

Havibéres dolgozók esetén egynapi bér x szabadságon töltött napok száma, órabéres dolgozók esetén a munkában töltött utolsó 90 nap napi bérének átlaga x szabadságon töltött napok száma. Az éves szabadságot nem lehet a következő évre átvinni. A fel nem használt éves szabadságot a munkaadó köteles kifizetni a munkavállaló részére.

Betegszabadság

Orvosi igazolás ellenében. Az első napot nem fizeti a munkáltató. A második és a harmadik napra a napi bér 50%-a, a negyedik naptól a napi bér 100%-a jár a munkavállalónak. Órabéres dolgozóknál az utolsó három hónap átlaga a bérszámítás alapja.

Ápolási szabadságra igénybe vehető napok száma

A munkavállaló minden ledolgozott hónap után 1,5 nap ápolási szabadságot vehet igénybe. (Egy évben összesen 18 napot.) Az éven belül fel nem használt szabadság továbbvihető a következő évekre. Az így összegyűjtött ápolási szabadságra fordítható napok számának felső határa 90 nap. Az ápolási szabadság egy részét a következőkre lehet felhasználni: házastárs betegsége (6 nap), 65 év feletti (saját vagy házastársi) szülők betegsége (6 nap), gyermek 16 éves korig (8 nap). Szülés esetén a férj felhasználhat 7 napot.

Üdülési hozzájárulás/ szabadságpénz

A munkavállaló jogosult egy teljes ledolgozott év után a szabadságpénzre (dmei hávráa). Ez az összeg minden izraeli munkavállalónak egységes, a törvény szabályozza, és évenként változik. Jelenleg egy napra 371 INS. Az első év után 5 nap, a második és a harmadik év után 6 nap évente, a negyedik évtől a tizedik évig 7 nap évente. Ezt az összeget általában nyáron fizetik ki, egy ledolgozott év után. Az a munkavállaló, aki nem dolgozott egy teljes évet, jogosult részarányosan megkapni. Az órabérben dolgozók szintén részarányosan jogosultak.

Fizetett ünnepek

A havi bérért dolgozók függetlenül attól, hogy mennyi ünnep volt a hónapban, rendes havibért kapnak.

Órabéért dolgozók három ledolgozott hónap után jogosultak 9 fizetett ünnepnapra egy évben (nem jár díjazás, ha az ünnepnap sabbátra esik).

Gyász

A munkavállaló három ledolgozott hónap után közeli hozzátartozó halála esetén 7 fizetett gyásznapra jogosult.

Végkielégítés

Egy ledolgozott év után végkielégítésre jogosult minden izraeli munkavállaló, ha a munkaviszonya valami okból megszűnik.

A végkielégítés mértéke

Havibéréért dolgozóknál az utolsó havi bér x a ledolgozott évek száma (plusz a töredékév arányos mértéke). Órabéréért dolgozóknál az utolsó évben kifizetett havi munkabér átlaga x a ledolgozott évek száma (a végkielégítések számfejtésénél nem számítanak az átlagba a túlórapótlékok és az egyéb bérjellegű kifizetések).

Felmondás

A munkaviszony megszüntetése mindkét részről írásbeli felmondással történik. A felmondásnak (felmondólevélnek) kötelező tartozéka a munkában töltött (töltendő) utolsó nap dátuma, valamint a felmondás (levél) kelte.

Felmondási idő

Havibéréért dolgozók esetén az első év első 6 hónapjában minden ledolgozott hónap után egy munkanap, a hetedik hónaptól minden ledolgozott hónap után két és fél nap, egy teljes ledolgozott év után egy hónap a számított felmondási idő. Órabéréért dolgozók esetén az első évben minden hónap után egy nap, egy év után két hét a számított felmondási idő. A második évben a felmondási idő két hét + egy nap minden ledolgozott két hónap után. A harmadik évben három hét + egy nap minden ledolgozott két hónap után. A harmadik év után egy hónap a felmondási idő.

A felmondási időre járó bér

A munkáltató a felmondási idő alatt felmentheti a munkavégzés alól a munkavállalót, azonban a felmondási időre ez esetben is jár a bér. Amennyiben a munkavállaló nem tölti ki a felmondási idejét, akkor a munkaadó jogosult levonni az utolsó bérből a munkavállaló le nem töltött felmondási időre eső bérét. A felmondási időbe nem számítható bele a szabadság vagy a betegszabadság.

A felsoroltak nem tartalmazzák a részletes szabályokat, csak alapinformációkat.

(Shalom olim)

Izrael a zsidó nép hazája (lesz?)

Az izraeli kormány megszavazta az Izraelt zsidó nemzetállamként meghatározó ellentmondásos új törvényjavaslat elveit.

A ynet, a Jeditó Ahronót című újság honlapja szerint viharos ülésen, heves viták után hagyta jóvá a miniszterek többsége 14:6 arányban az utóbbi hetekben sokat vitatott, tizennégy „elvből” álló javaslatot, amelyek alkotmányos alaptörvényként hivatalosan a zsidó nép hazájaként definiálják Izrael államot.

A javaslat mellé álltak a kormány jobboldali pártjai, a Likud, a Jiszráél Bétenu (Izrael a Hazánk) és a Bajt Hajehudi (Zsidó Otthon) párt, míg ellene voksoltak a centristák, a Jes Atíd (Van Jövő) miniszterei és a Tnuva (Mozgalom) pártot vezető Cipi Livni igazságügy-miniszter. Limor Livnat, a Likud kulturális minisztere nem vett részt a szavazáson.

A megbeszélésen két javaslatról döntöttek, az egyiket Zeév Elkin likudos politikus, a másikat – a mérsékeltet – pedig Benjámin Netanjahu miniszterelnök nyújtotta be. Mindkettő szerint Izrael a zsidók nemzetállama, ahol a nemzeti önmeghatározás joga csakis a zsidó népet illeti meg.

Az új alaptörvény elfogadott elveiből állítják össze a törvényjavaslat szövegét, amelynek kinyilvánított célja Izrael zsidó jellegének erősítése, bírálói szerint demokratikus jellegének rovására. Az arab nyelv a javaslatok értelmében nem számít az ország hivatalos nyelvének, noha Izrael mintegy ötödének ez az anyanyelve.

Jelenet a kneszetből

Megszavazták, hogy a javaslat „a zsidó nép nemzetállamként határozza meg Izrael állam identitását, ragaszkodva a zsidó és demokratikus értékekhez a Függetlenségi Nyilatkozat elveinek szellemében”. A törvény a kneszet elé kerül, de a szakértők szerint a plenáris vitákon várhatóan mérsékelt irányban módosítják szövegét, miután az arab pártok rasszistának bélyegezték, és Jehuda Veinstein államügyész is kifejezte tiltakozását.

Veinstein szerint a javaslat „jelentősen eltér a kneszet alaptörvényeiben és a Függetlenségi Nyilatkozatban meghatározott alkotmányos jogokat lefektető elvektől, ront az állam demokratikus jellegén”. A minisztertanácsban Jaír Lapid, a Jes Atíd elnöke kijelentette, hogy „a törvény szövegét elutasítaná Dávid Ben Gurion, Izrael első miniszterelnöke, valamint Zeév Zsabotinszki”, a harmincas évek jobboldali cionista gondolkodója, a Likud párt ideológiai atyja is.

Kiszivárgott, hogy a vitán többen durva hangnemben kiabáltak, valamint az asztalt csapkodták, s volt, aki azzal vádolta a javaslatot betervező Benjámin Netanjahut, hogy tönkreteszi a demokráciát, és vallási államot hoz létre. A törvényt ellenző egyik miniszter szerint egy hasonló alaptörvényt csakis konszenzussal, viták után lehet létrehozni, s nem olyan sietősen, ahogy ez jelenleg történt.

Jaír Lapid kifejtette, hogy ha elfogadják, a javaslat másodrangú állampolgárrá tesz háromszázezer orosz bevándorlót, utalva azokra a volt szovjet tagköztársaságokból érkezettekre, akik a vallási jog szerint nem számítanak zsidónak, mert édesanyjuk nem zsidó. A Jes Atíd vezetője rossznak nevezte a javaslatokat, és kijelentette, hogy szerinte a kormányfő a Likud párt közelgő előválasztása miatt állt elő ezzel az üggyel.

MTI

Nem túrik el a Templomhegyen imádkozó zsidókat a palesztinok

Benjámin Netanjahu titokban II. Abdallah jordán királlyal tárgyalt Ammánban – közölte az izraeli közszolgálati rádió egy lapértésülésre hivatkozva.

Abban állapotok meg, hogy a két ország fokozottan egyeztetni fog egymással a feszültség csökkentése érdekében a jeruzsálemi szent helyeken. Egy kuvaiti újság számolt be a titkos találkozóról, amelyet a robbanásveszélyes helyzet miatt hoztak tető alá, de más források nem erősítették meg a lap értesülését.

Ezentúl jobban együttműködnek egymással az izraeli hatóságok és a Vakf, a jeruzsálemi Templomhegyen a muzulmán szent helyeket, köztük az al-Aksza mecsetet 1187 óta gondozó muszlim felügyelőbizottság, hogy lenyugodjanak a kedélyek.

A rádió szerint Netanjahu arra készül, hogy a közeljövőben megakadályozza a zsidók számára a belépést a Templomhegyen található Mecsetek terére, ahol az ókorban a zsidó templom állt. (A Szentély – a szerk.)

A turisták számára is új rendszert dolgoznak ki, amely máshogy teszi lehetővé a nevezetesség megtekintését. A kuvaiti lap szerint már a jordán királlyal tartott megbeszélés eredménye az izraeli kormányfő közleménye, amely a kneszet (törvényhozás) képviselőit önmérsékletre és felelős viselkedésre szólította fel.

A zsidók és a keresztények által is szent helyként tisztelt, de muzulmán kezelésben lévő Mecsetek tere a Templomhegy tetején terül el. E téren található a Szikladóm és az al-Aksza mecset, s alattuk húzódik a Siratófal.

A zsidók általában a Mecsetek tere alatti Siratófalnál imádkoznak, de az utóbbi időkben a feszültség növekedéséhez vezetett, hogy közülük egyre többen a Mecsetek terén, a rómaiak által kétezer éve lerombolt Szentély helyén próbálnak imádkozni.

MTI

NATAN SHARANSKY

Chanuka a Gulagon

Natan (Anatoli) Sharanskyt 1977-ben tartóztatták le cionista aktivizmusáért és a szovjet zsidók Izraelbe való alijázásának jogához való ragaszkodásáért. Ugyanakkor az enél sokkal súlyosabb árusítás bűncselekményével is vádolták: az Egyesült Államoknak való kémkedéssel. 1977-től 1986-ig ült börtönben, ebből 8 évet egy szibériai szovjet fogolytáborban töltött. A folyamatos nyugati nyilvános tiltakozások után felesége, Avital segítségével Natan Sharanskyt egy szovjet-amerikai kémcseré keretében 1986-ban szabadon engedték. Miután Izraelbe alijázott, és 1996-ban megalapította az orosz bevándorlók pártját, ő lett az izraeli ipari és kereskedelmi miniszter, később pedig a belügyminiszter.

A szovjet időszakból megmaradt emlékiratai telis-tele vannak lenyűgöző anekdotákkal a tömeggel szembeszálló egyén hatalmáról – a hatalomról, amely a „nem félek a gonosztól” elvéből és az elnyomó erők kinevetéséből ered. A „nem félek a gonosztól” kifejezés a Zsoltárok könyvéből vett idézet, mely könyvet egész bebörtönzése alatt magánál tartotta. – A szerk.

A chanuka ünnepe közelgett. Abban az időben én voltam az egyetlen zsidó a börtönben, de amikor elmagyaráztam a társaimnak, hogy a chanuka a nemzet szabadságának, a saját kultúránk gyökereinek való visszatérésének ünnepe az erőszakos asszimiláció idejében – barátaim az ún. „kibucban” úgy döntöttek, hogy velem ünnepelem. Még egy fából készült menórával is megleptek, melyhez gyertyákat is találtak.

Azon az estén meggyújtottam az első gyertyát, és elmondtam egy arra az estére komponált imát is. Amikor elérkezett a teaidő, belekezdtem elmesélni a makkabeusok heroikus küzdelméről, amelyen a népünk rabszolgaságtól való megmentése során mentek keresztül. Minden ke – (így nevezik a

Gulag foglyait) számára más személyes értelmezéssel bírt a történetem. Egyszer csak az ügyeletes tiszt is megjelent a laktanyában, és összeírta, kik voltak jelen, de nem zavarta meg a beszédemet.

Minden ezt követő ünnepi estén elővettem a menórát, meggyújtottam a gyertyákat, és elmondtam a megfelelő áldást. Ezután mivel nem volt tartalék, egyből elfújtam a gyertyákat. Gavriilik nevű társam ágya pont az enyémmel szemben állt, így amíg néztem, miként cselekszem, néha így morgott: „Nézzétek, egy kész zsinagógát épített magának. És mi van, ha minden tűzre kap?”

A chanuka hatodik estjén a hatóságok elkobozták a menórát és a gyertyákat. Az ügyeletes tiszt rohantam, hogy rájöjjenek, mi történhetett.

„A gyertyák illegális anyagból készültek. Már csak ezért is büntetés jár, és a többi fogoly is panaszkodik. Félnék, hogy tüzet okozol.”

A sarkamra álltam: „Két nap múlva vége a chanukanak, és akkor visszaszolgáltatom ezt az állami tulajdonú is. De nekem ez most úgy tűnik, hogy meg akarják tagadni a jogom a zsidó ünnepek megtartására.”

Az ügyeletes tiszt habozni kezdett. Ekkor felhívta a felettesét, akitől ezt a választ kapta: „A tábor nem zsinagóga. Nem engedjük Sharanskynek, hogy itt imádkozzon.”

Meglepett ezen megjegyzés butasága, és azonnal éhségstrájkot jelentettem. Az általános ügyésznek tett nyilatkozatomban kifejeztem az engem ért sértést a nemzeti és vallási jogaim szabad gyakorlását illetően, és a KGB-nek a személyes életembe való beleszólásával kapcsolatos nemtetszésemet.

Amikor egyelőre beláthatatlan hosszúságú éhségstrájkba kezd az ember, nem tudhatja, hogy az mikor és hogyan fog végződni. Vajon a hatóságok érdekeltek-e abban, hogy gyorsan véget vessenek az egésznek, vagy inkább füttyölnek az ügyre? Pár héten

belül egy moszkvai bizottság érkezése volt várható a táborba. Én ezt akkor még nem tudtam, de a hatóságok feltehetőleg már tisztában voltak a ténnyel, ami megmagyarázza, hogy miért hívtak Osin őrnagy irodájába a fenti eset után két nappal.

Osin egy hatalmas, petyhüdt, 50 év körüli férfi volt, kis szemmel és puffadt szemhéjjal – úgy tűnt, egyetlen dolog motiválta az életben, ami nem más, mint kulináris élvezet volt. De az intrika mestereként sikerült több kollégáján is túltennie fejlődése során. A rövid idő alatt, amit a táborban töltöttem, láttam, hogy miként képes átvészelné több botrányt is, és hogy mindig sikerült más vállára helyeznie a felelősséget. Élvezte a hatalmát a zekék felett, és tetszett neki, ha szenvedni látta őket. De sosem felejtette el, hogy a zekék mindenképp az ő hivatásbeli fejlődését szolgálták, és tudta, miként kell cselekednie krízis esetén.

Osin egy jóindulatú mosollyal az arcán próbált lebeszélni az éhségstrájkokról. Megígérte, hogy gondoskodik arról, hogy a jövőben senki se akadályozzon az imádkozásban, és hogy ezentúl a KGB-nek sem lesz elvenetése.

– Akkor mi a probléma? – kérdeztem. – Adják vissza a menórát, hiszen ma van a chanuka utolsó estéje. Engedjék, hogy ünnepelek, és figyelembe véve az elhangzottakat, véget vetek az éhségstrájkoknak.

– Mi az a menóra?
– Gyertyatartó.

De ennek az elkobozása már kidolgozott protokoll volt, és Osin már nem tudta visszavonni döntését az egész tábor előtt. Ahogy ezt a ragadozó figyelmet, miként az elegáns, polírozott asztalnál ül jóindulatú mosollyal az arcán, ragyogó ötletem támadt.

– Figyeljen – mondtam –, biztos vagyok benne, hogy valahol megvan az a menóra. Számomra nagyon fontos lenne, hogy megünnepelhessem a chanuka utolsó estjét. Ha megengedi

A „kicserélt” Sharansky. A volt fogoly és felesége mellett Simon Peres és Jichak Samir

itt és most, Önrel együtt is megtehetem. Meggyújtom a gyertyákat és elmondom az imát – és annak végeztével befejezem az éhségstrájkot.

Osin átgondolta a dolgot, és nem sokkal ezután a menóra is előkerült a fiókjából. Az akkor épp szolgálatban álló Gavriilikot bízta meg egy nagyobb gyertya előkerítésével.

– Nyolc gyertyára van szükségem – mondtam. (Valójában kilencre lett volna szükségem, de még kezdő voltam a zsidó rituálék szabályainak betartásában.) Gavriilik egy késsel elkezdte a gyertyát több darabra vágni. Mivel a kés túl életlen volt, így nem sikerült jól a darabolás. Majd Osin egy szép biciskával ügyesen nyolc darabra vágta a gyertyát.

– Menj, majd később kereslek – szóló Gavriilikhoz, aki egyből engedelmeskedett a parancsoknak. Vad, komor ember volt, és az ott látottak valószínű, hogy felbőszítették.

Elrendeztem a gyertyákat, és a szobaimhoz mentem a kalapomért, miközben elmagyaráztam Osinnak, hogy „az ima alatt fedett fővel kell állni, és a végén »Amen«-t kell mondani”. Felvette az őrnagy kalapját, és felállt. Meggyújtottam a gyertyákat, és megkezdtem az imát héberül, ami valahogy így hangzott: „Áldott légy, Uram, hiszen lehetővé tetted számomra, hogy chanuka ezen napját ünnepehessem, a felszabadulásunk és atyáink útjára való visszatérés ünne-

pén. Áldott légy, Uram, hisz megengeded, hogy meggyújtam e gyertyákat. Engedd meg, hogy a jövőben sokszor alkalmam legyen a chanukagyertyákat Jeruzsálem városában a feleségem, Avital, és családom, barátaim társaságában meggyújtani.”

Ezután Osin figyelmen kívül hagyta még héberül hozzátettem: „És jöjjön el a nap, mikor minden ellenségünk, kik ma a pusztításunkat tervezik, előttünk állnak majd, és imáink végén »Amen«-t kiáltanak.”

„Amen”, visszahangozta Osin. Megkönnyebbülten sóhajtott, majd leült, és levette kalapját. Egy kis ideig csöndben néztük a gyertyák pislákolását. Gyorsan olvadtak, és a forró viasz az asztal üveglapjára folyt. Osin kapta magát, hívatta Gavriilikot, akinek nyersen parancsba adta annak minél gyorsabb feltakarítását.

A laktanyába való visszatérésemkor nagy lelkesedéssel fogadott, és a mi kis „kibucunk” teát készített, és vidáman ünnepeztük a chanuka utolsó napját. Természetesen beszámoltam nekik Osin „áttéréséről”, ami gyorsan vált a tábori közbeszéd fő témájává. Rájöttem, hogy a megtorlás elkerülhetetlen volt, de ugyanakkor tudtam, hogy rengeteg egyéb okot is találhattak a büntetésemre.

Részlet a szerző *Fear No Evil (Nem félek a gonosztól)* című könyvéből. Fordítás: Helf Vivien. Forrás: aish.com

MAGÉN ISTVÁN

Olvasonapló

Dárkénu (2.)

„Ha a fiad megkérdezi: Apám! Mivel érdemeltük ezt ki? Miért maradtunk meg mi egyenánnyan?” – sóhajtott fel Jungreis Sándor gyönyösi főrabbi a rádióban 1947. április 4-én, pénteken, kora délután, várva a Szombat mennyaszszony eljövételével együtt beköszöntő első szüdbesztét. Akik összebújtak a fadóbozozó kényes körök, érezték hangjának remegését. „Ezt feleld: Mint Egyiptomból, most is az Ige megtartásának reményében tartott meg minket Izrael Öröje.” Április negyedikén, pénteken este, a zsidók áhitatosn körülfütek az ünnepi asztal, magasra emelték a szédertalat. A peszách minden időben a felszabadulás jelképe volt.

A mindent egyesítő magyarázat tetőpontjára hág. Nincs más, ami feloldaná azt, amit a megszabadulás örökös vágya jelent. Tudták jól, ha történelmileg magyarázzák azt, ami megtörtént velük, elszörnyednek, de ez, akárcsak a nyugó-pont, sehová sem vezet. Az alázatos és szertartásos megemlékezést könnyel írták. Nincs felelet a háromezer-öttszáz éves kérdésekre. Ezeket a kérdéseket tanítani lehet. Megérteni kevésbé. „A tanító addig magyarázson, míg mindegyik tanuló jól megértette...” – vélekedik dr. Grozinger M. József, majd hozzáteszi: „A szent könyveknél nincs helye a bírálatnak.” Nincs fogódzó, ami különbségtétel lehetne mítosz és történelem között, hiszen a történelem az áldozatok történetének végtelen etikai motivációja.

A Dárkénu (Utunk) című egykori vallásos cionista folyóirat példányainak címlapjai vázlat-szerűen kifejezőek. Olyanok, mint a sápadt, megviselt, beesett szemű, hajlott hátú zsidó ember, a holokauszt túlélője. Szívbelemelő, amit Auschwitz áldozatai képviselnek. A szépséget vagy a csúnyaságot a logika semelyik fortélyának sem sikerült törvényezőre emelnie. Az áldozattá válás története az iszonyat szükségzerű velejárója. A csodálat olyan események felé fordul, melyeknek félreérthetlensége megkérdőjelezhetetlen. Melyeknek pusztán már az érzelmi

visszavágása felmenthet, felmagasztalhat, megmagyarázhat.

Komár István Áldozattan című filmjével kapcsolatban olvashatjuk a következőket: „Áldozat az a személy, aki valamely szerencsétlenségnek, sorscsapásnak, emberi gyengeségnek vagy gonoszságnak terhére, nehézségét és súlyos következményét akarván kívül, olykor méltatlanul is kénytelen elviselni.” A viktimológia szóösszetétel a latin victima (áldozat) és a görög logosz (tan) szavakból áll, jelentésének elsősorban szakrális, misztikus felfogása ismeretes. A szó eredetének magyar nyelvi gyökereit firtatva az út messzire vezet, szemléltetve, hogy az áldozat, ha Isten elfogadja, áldássá válhat. Hasonló a helyzet a héber gondolatvilágot tükröző zsidó szofisztikában is.

A (zsidó) áldozat meglepő módon hagyja magára kényszeríteni a konfliktusokat, mert arra nevelték, hogy ne védekezzen, mert mártíriumával az emberiségnek szolgál. Felkészületlenségével gyakorlatilag is tesz azért, hogy az erőszak megtörténjen, elviselhetetlenül váljon, elősegíti, hogy a konfliktusos jelenetek, melyeknek szenvedő alanya ő, családja, rokonai, barátai, kifejtsék hatásukat, kezelhetetlenné legyenek, szörnyetteket indukáljanak.

Vajon mit gondolhattak magukban a magyar zsidók például akkor, amikor a magyar hatóságok 1941-ben „idegenrendészeti” okokból közel húszezer magyar és nem magyar állampolgárságú zsidót taszítottak ki az ország határain túlra, embertelen körülmények közé, agyonlövésre, éhhalálra, élve eltemetésre?

Vajon mit gondolhattak a magyar zsidóság vezetői, a hitközség elöljárói, amikor 1944. március 19-ének szomorú vasárnapján német láncfalosok remegtették meg az utakat Budapesten és a nagyvárosokban?

Vajon mit gondolhatott a fővárosi zsidóság és annak felelős vezetői, amikor 1944 nyarán a teljes magyar vidék zsidóságát néhány hét leforgása alatt Auschwitzba deportálták?

Vajon mit gondoltak magukban szerencsétlen testvéreink, amikor az auschwitzi rámpán Mengele elegánsan, jól szabott halszállás öltönyében, „úriember” módjára megsimogatta a fiatal anyát, „magának élni kell” megjegyzéssel kivette a kezéből kisgyermekét, és a halálba induló nagymama kezébe adta?

A modern holokausztutakozások szerint az áldozattá tétel nem (zsidó) történelem. De mielőtt sort kerítenénk ennek kritikájára, torlaszolja el bizonyos utakat, melyeknek ismétlődő újrágalmazása ugyanúgy nem történelem. A felelősség sorozatos, újbóli elengedése felújítja a töprengéseket. A kollektív áldozat, ha létezik ilyen, túlmutat a szolidaritáson. Egy nép viktimizálásának, áldozattá tételének beismerése irracionális folyamat. Különösképpen a zsidóságé, isteni konklúzió, küzdelem határos dialektika. Az áldozatok történetének lélektani motivációja nem a legyőzöttség motivációja.

Ezek jutnak eszembe a Dárkénu című vallásos cionista folyóirat lapozgatásakor. Meg az, hogy a lapot a Király utca 26.-ban szerkesztették, három házra a Király utca 20.-tól, ahol az udvar mélyén, egy földes pincedőuban Kohnék a felszabadulás utáni pillanatok megnyitották pék-ségüket, és ropogós héjú, lágy, omlós magyar kenyeret sütöttek, melyhez hasonlót azóta sem ettem. A környék zsidói, mert ürügyet kellett találniuk, hogy eltüntessék arcukról az iszonyatot, vonultak péntek reggelként a lekötözött, felcímkeztet sölletes lábakkal, suttogták az igéket tétován, mint akik egyáltalán nem a valóságot látják, sokkal inkább azt, amit a hagyomány a fülükbe suttog.

A Dárkénu 5706. elul havi számában olvashatjuk dr. Reinek Imre egykori hitközségi elöljáró írását. „Az élen egy vékony, magas tiszt jött, aki nyomban hangosan és durván ránk szólt. Ekkor láttam először. Eichmann volt. Hírből tudtuk, hogy a legvadabb véreb. Előző hetekben már hallottuk azt a fenyegetőzést, hogy ha neki nem paroznak, akkor a falhoz állít vagy ezer pesti zsidót, és leckét ad abból, hogy az ő utasításait hogyan kell végrehajtani.”

1944. április harmadikán délelőtt Budapesten hosszú légiirádó volt. A leggyilkosabbak egyike, melynek Pestszenterzsébet és a külső Soroksári út esett áldozatul. A Síp utcában ugyanebben az időben a szokásos tanácskozások folytak, ami-

kor jött az értesítés, hogy Stern Samu belázasodott, és a zsidókórházba vitték. Délután 3 óra tájban beállított a hitközség székházába Martinidesz Ödön detektívfelügyelő, aki néhány évvel korábban mint a KEOKH detektívcsoporthoz vezetője a magyarországi zsidó áldozatokat a kamenyec-podolszki zsidómészárláshoz kiszállította. Vészjóslóan közölte, hogy a bombázásoknál több százan váltak hajléktalanná, ezért 500 zsidó lakást követel a kibombázottak elhelyezésére.

Még egy rádiós hír. 1947. augusztus 21-én tartotta meg nagy hatású rádiószózatát a híres rákospalotai tábori lelkes százados, Duschinsky Jenő főrabbi. A kitűnő előadómódjáról, alapos zsidó tudásáról ismert hitszónok, akinek nevét írásai, műfordításai tették ismertté, harmadszor állt mikrofon elé. A Dárkénu a főrabbi teljes rádióbeszédét közli „...a vérvesztésege kábultságából még fel sem ocsúdott Izrael... (...) nem érti, miért kellett szenvednie, milyen bűn lehetett az, melynek az emberiség történetében ilyen példa nélkül álló a büntetése. Nem érzi, hogy a prófétán kívül bárki is vigasztalni akarná. Elhagyottának érzi magát sebzettségében, árvának fájdalmában. Nincs, aki megértse, és gyógyírt hozna sebére.”

Távolinak látják az Örökkévaló arcát az elnéptelenedett zsidó városrészek felett. Sokan szenvedtek Európában, de egyikük sem úgy, mint ők. Nincs példa, mely megnyugvást szolgáltatna. „Mivel mérjelek össze téged, hogy megvigasztaljalak?” A zsidóság „tűzből mentett úszók, minden fáj és sajog, minden szív erőtlén”. Csak Jirmijahu, a vigasztalás prófétája hozza Isten üzenetét. „A te kezdedben van az én mécsesem, a Tan. Az én kezdedben van a te mécsesed, a lelked. Ha te őrzöd az én mécsesemet, én is megőrzöm a tiédet. Ha eloltod az én mécsesemet, én is eloltom a te lelked mécsesét” – mondta Duschinsky rákospalotai főrabbi 1947. augusztus 21-én.

Akit csak az Ige megtartásának reményében tartanak életben, az is áldozat. És hol vannak a szent emberek, a cádikok, az igazak, akiknek pernyévé változott teste hóként hullott a csillagokból Auschwitz elátkozott ege alatt?

(folytatjuk)

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

Üzemorvosi, házi orvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés minimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdent.hu és www.mini-implantatum.hu

Manikűr, pedikűr. Hívásra házhoz megyek. 06-20-551-4580.

Ótthoni szakápolást vállalunk Budapest területén, szükség esetén egyedi szakorvosi ellátással és gyógyászati segédeszközök helyszínre telepítésével. Együttműködünk a házi orvossal, kórházi szakorvosokkal. Kóser étkeztetést is biztosítunk. Szakmai működési engedéllyel és felelősségbiztosítással rendelkezünk. Tartós megrendelés esetén árkedvezményt adunk. E-mail cím: alarmcentrum@alarmcentrum.hu, 24 órás telefon: +36-30-443-1016.

Tóthné Hűvös Katalin fogtechnikusi mester. Fogorok, hidak készítése, javítása soron kívül. Fogszabályozó, fogfűrész. Fogászati háttér biztosított. Szolid árak. Mozgáskorlátozottakhoz házhoz megyünk. Hétfői ügyelet. 1013 Bp., Krisztina krt. 51. fszt. 1. Déli pályaudvarhoz közel. 06-30-222-3016, 06-1-356-9372.

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomatás, könyvnyomatás, névjegykészítés a Mammut I.-ben, a II., VI., IX. kerületekben. Messinger Miklós, 06-20-934-9523, www.rcontact.hu

Víz-, gáz-, fűtőszerezés, lakásfelújítás. Farkas Zsolt, 06-30-381-0672.

Önkéntes munka Izraelben! Programunk télen is folytatódik! Gyere velünk, mi megyünk! December 21.-január 11. Bővebb információ: Deutsch János, +36-20-233-8454, janos.deutsch76@freemail.hu, vagy személyesen az Izraeli Kulturális Intézetben (VI. ker., Paulay Ede utca 1.) minden kedden, 16-17 óra között.

KASTÉLYOK BERENDEZÉSÉHEZ vásárolok nagyméretű, kisméretű festményeket, EZÜSTTÁRGYAKAT, 12 vagy 6 személyes (akár hiányos) evőeszközöket, cukordobozokat, gyertyatartókat, tálcákat stb., Kovács Margit, Gorka kerámiáit, herendi, meiseni, Zsolnay porcelánokat, régi álló, fali, asztali díszórákat, antik, barokk bútorokat, tabernákulumot, szekretet, reneszánsz dolgozószobát, bronz-, fa-, márványszobrokat (hibásakat is). Teljes hagyatékért első yevőként a legmagasabb árat fizetem, KÉSZPÉNZBEN. Díjtalan kiszállítás, értékbécselés, vidékre is. **Üzlet tel.: 06-20-280-0151, 06-20-323-4102**

Tokaj-Hegyalján, Mádon 7,5 hektár szőlőterület a hozzá tartozó komplett borászati gépekkel, berendezésekkel, vala-

apólasát, gondozását vállalja, nagy türelemmel. Referenciákkal rendelkezem. 06-30-262-2605.

Keresem azokat a fiúkat és lányokat, akik 1944. december 24-én a Vilma királyné úti árvaházban együtt voltak velem. E-mail címem: weiszlaszlo36@hotmail.com

Budakeszi úton másfél szobás, nagy erkélyes, frissen festett, szerényen berendezett, összkomfortos lakás 60 ezer Ft + rezsiért tulajdonostól kiadó. 06-1-315-1933.

59 éves ápolónő beteg, idős hölgy és úr

MEGHÍVÓ

A BZSH Újpesti Szeretetotthona és az Újpest-Rákospalota templomkörzet meghív minden kedves érdeklődőt
AZ ERKÖLCS KÖZÉRDEKŰ PROBLÉMÁI
című előadás-sorozatra

Előadók:

dr. Földesi Tamás ny. egy. tanár

valamint

Szerdóczy J. Ervin rabbi

Az előadások csütörtökönként, 15 órakor kezdődnek
a földszinti társalgóban.

Cím: 1042 Budapest, Liszt Ferenc u. 7.

Telefon:

06-30-661-4163 • 06-1-369-0827

Ifjúsági zarándokvonat Auschwitzba Jelentkezz most!

A FIR a Belga Veterán Intézettel és az Auschwitz Alapítvánnyal együtt korábban nagy sikerrel valósította meg az „Ezerfős ifjúsági zarándokvonat” nemzetközi találkozót Buchenwaldban.

2015 májusában a második ilyen típusú zarándokvonat indul, hogy emlékezzünk a fasizmus alóli felszabadulás és a háború európai befejeződése 70. évfordulójára. Ismét mintegy ezer fiatal lesz ott Európa különböző országaiból és Izraelből az auschwitz-birkenauai emlékhelynél. Az előző munka elismerésének egyértelmű jele, hogy ez az akció Fülöp belga király védnökségével valósul meg.

Az ezerfős vonaton a táborok túlélői és az antifasiszta harc más veteránjai együtt utaznak a fiatalokkal, hogy közvetlen kapcsolatok révén tájékozottabbá a fiatalokat. Az utazás célja nyilvánvaló: emlékezés, a történelem tanulmányozása, látogatás a történelmi ismeret egyik helyszínére, egyúttal a demokratikus öntudat fejlesztése, az emberi jogok értékeinek felmutatása, valamint az Európa különböző országaiból érkező fiatalok valódi találkozási révén az előítéletek megszüntetése.

2015. május 5-én több mint 700 belga tizenéves és Európa más országaiból közel 200 fiatal indul vonattal Brüsszelből Krakkóba. További több mint száz fiatal érkezik közvetlenül Lengyelországba más régiókból a találkozóra. A csoportokat, melyeket a FIR tagszervezetei állítanak össze, gazdag program várja: az emlékhelyek idegvezetéssel egybekötött meglátogatása, szemtanúkkal való beszélgetések, emlékünnepek, fiatalok egymás közötti találkozási, benyomások szerzése a mai Lengyelországról.

A visszautazás május 9-én estétől lesz, hogy a résztvevők május 10-én visszatérhessenek hazájukba. Egy fő költsége a 6 napra (utazás, szállás, étkezés, a programokon való részvétel lehetősége) 250 euró.

A Magyarországról érkező fiataloknak még további költséget jelent a Brüsszelbe való eljutás, majd onnan a hazaérkezés.

Jelentkezni lehet a FIR magyarországi tagszervezeténél, a MEASZ-nál: measz@upcmail.hu

Megemlékezés Rudabányán

A rudabányai (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Gvadányi József Városi Művelődési Házban a Múzeumi Nap keretében megemlékeztek az 1944-ben elhurcolt zsidó családokról és munkaszolgálatosokról. A Holokauszt Emléközpont (Páva utca) nyilvántartása szerint 49-en pusztultak el, azonban további kutatások alapján az áldozatok száma vélhetően 55-60 között lehetett, mondta előadásában *Márkus Zsuzsanna*, a helyi Bányászattörténelmi Múzeum történésze, aki közel egy évtizede foglalkozik a környékbeli települések zsidóságával és elhurcolásuk történetével.

A mintegy 60-70 helybéli lakos, valamint a más településről érkezett érdeklődők együttérzéssel hallgatták az előadást a valaha itt élt zsidó családok sorsának megpecsételődéséről, valamint a visszatértek további életéről.

Felszólalt *Kállai Géza* Budapestről, akinek édesapja, id. Kállai Géza a háború előtt évtizedeken át a bányauzem köztisztviselője volt. Elmondott egy történetet, miszerint a néhai Kállai igazgató az ünnepekre minden télen Kardos Vilmos zsidó cipész-mester családjával készítette el a település rászoruló gyermekei részére a cipőket.

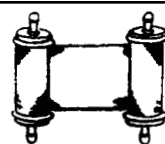
A Kardos családból az édesapja a háború előtt elhunyt. Feleségét és három lányát (Rózsiát, Adélikát, valamint Herminát és négy gyermekét) deportálták Auschwitzba, majd Bergen-Belsenbe, közülük csak Adélka jött vissza. Hat fiútestvéréből egy munkaszolgálatban elhunyt, a többiek visszatértek.

Szerényi Árpádné (Kardos Adél) és családja 2011-ben emléktáblát készített a rudabányai áldozatoknak, amelyet a miskolci zsinagóga emlékfalán helyeztek el 2011-ben.

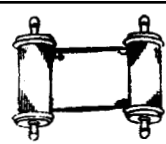
A helyi általános iskola tervei szerint rendhagyó történelemóra keretében minden évben tartanak előadást a diákoknak a holokausztról, hogy a fiatalok megismerjék a település történelmének eseményeit, és tanuljanak az azokból.

A rendezvény megszervezéséért köszönet illeti *Szobota Lajos* polgármestert, *Boza István* kuratóriumi elnököt, valamint *Papp Andrást*, a helyi múzeum vezetőjét.

Szerényi Imre

IMÁIDÓK

Templomok	Péntek este Dec. 19.	Szombat reggel Dec. 20.	Péntek este Dec. 26.	Szombat reggel Dec. 27.
Hősök	17.00	9.30	17.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.00	10.00	18.00	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	17.30	9.30	17.30	9.30
Vasvári P. u. 5. (lubavicsi)	17.30	9.00	17.30	9.00
Thököly út 83.	17.30	9.00	17.30	9.00
Hunyadi tér 3.	17.30	10.00	17.30	10.00
Bethlen tér 2.	17.30	9.30	17.30	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	15.45	8.00	15.45	8.00
Rabbiképző-ORZSE (Scheiber S. u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	15.45	8.00	15.50	8.00
Alma u. 2.	16.30	8.45	16.30	8.45
Kórház (Amerikai út 53.)	15.30	7.30	15.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.00	18.00	9.00
Berzevicsy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Desseffy u. 23.	15.45	9.00	15.50	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.45		8.45
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.30		17.30	
Vidéken				
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	17.00		17.00	
Vác (Oberlander Endre tér 1.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	17.00	9.00	17.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	15.40	8.00	15.40	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	15.40	8.00	15.40	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	17.00	8.00	17.00	8.00
Pécs (Füredi u. 1.)	17.30	10.30	17.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00		17.00	
Szombathely	17.00		17.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	17.00		17.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00		17.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	17.00		17.00	

NAPTÁR

December 17.-24.	Kiszlév 25.-Tévt 2.	Chanukka
December 19. péntek	Kiszlév 27.	Gyertyagyújtás: 3.36
December 20. szombat	Kiszlév 28.	Szombat kimenetele: 4.47
		Újholdhirdetés
December 22.-23. hétfő-kedd	Kiszlév 30.-Tévt 1.	Újhold
December 26. péntek	Tévt 4.	Gyertyagyújtás: 3.40
December 27. szombat	Tévt 5.	Szombat kimenetele 4.51

Programajánlat

DECEMBER-JANUÁR

Budai Micve Klub
(II., Frankel Leó út 49.)

December 21. (vasárnap) 16.00: Körzeti chanukka. Gyertyagyújtás után Koltai Róbert chanukkabaréja. Zongorán kísér: Darvas Ferenc.

Január 10. (szombat) 18.00: Varga Ferenc József, a Mikroszkóp Színpad volt tagja, a Sas-kabaré és a Rádiókabaré állandó szereplője, a Hócipő munkatársa a vendég. Beszélgetés közben elő is ad majd népszerű számaiból, melyek között politikuspárodiaik is szerepelnek. Házigazda: Bóta Gábor újságíró.

Január 19. (hétfő) 14.00: Szépkorú hölgyek találkozója beszélgetés, kártya, kávé, süti, tea mellett.

Január 24. (szombat) 18.00: Vendégünk Gyémánt László, a kalandos életű festőművész, aki egykor politikai menekülőként kapott Londonban, aztán megszerezve az osztrák állampolgárságot, Bécsben élt. Többször bejárta Amerikát. Híresek a színesképek és a dzsesszművészekről festett képei. Izgalmasan, nagy bölcsességgel tud színes életéről mesélni. Beszélgetőtársa: Bóta Gábor újságíró.

Zugló
(1145 Bp., Thököly út 83.)

December 22. (hétfő) 16.30: Chanukkai sztárparádé.

Hegedűs körzet
(1136 Bp., Hegedűs Gyula. u. 3.)

December 21. (vasárnap) 17.00: Hagymányos chanukka! Az ünnep jelentőségét Schöner Alfréd főrabbi méltatja. Fellép: Klein Judit és zenekara. FÁNK, FÁNK, FÁNK!!!

Hírek, események röviden

- 1%. A Magyar Hallássérült Zsidók Egyesülete részére az APEH 2013-ban 10 474 Ft-ot utalt át a magánszemélyek jövedelemadójának 1%-ából, mely összegből az egyesület a tagoknak chanukkaiünnepségre kis ajándékokat vásárolt. Ezúton szeretnénk köszönetet mondani az adakozóknak. Szigeti Györgyné MHZSE-elnök.

Olvasói levél

Seress Rezsőről

Tisztelt Szerkesztőség! Komáromi születésű lévén, örömmel olvastam a Seress Rezsőről készült cikket. Szeretném szerényen jelezni, nem merül feledésbe. Komáromban utcát neveztek el róla (Révkomárom, Felvidék), valamint jó pár éve a Jókai Színháznak volt egy műsora az ő dalaiból, Boráros Imre szereplésével. Póka Angéla is énekelte a Megasztárban gyönyörűen, nagy sikerrel. Az jutott még eszembe, szomorú volt olvasni a sok öngyilkosságot, ami a dalhoz fűződik. Erzett ő is valamit? Nem tudom.

Köszönöm a sok infót, amit én nem tudtam róla, pedig földim, vagy én vagyok földije. Vajon hol temették el?

Szép város az a Komárom, rendes emberek lakják. Isten áldja munkáját, köszönöm a megemlékezést.

K. J.
Budapest

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 4800 Ft

Külföldre 6800 Ft/év

USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUHB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsek: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(80)-444-444-es ingyenes zöldszámon.

Szedés, tördelés:

WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:

mondAt Kft., www.mondat.hu

Felelős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

Halachikus szemmel egy filmről

De jó, hogy üres volt a mozi

Hja, a hagyomány az hagyomány, sóhajtott fel valaki mögöttem a moziban. Vége volt a filmnek, a 120 perces drámának, amely egyetlen helyiségben (!) játszódik, mégpedig a Bét Din irodájában. Eltalálta az olvasó. „A válólevél” – gett. Az izraeli film alkotójának nevéét könnyű megjegyezni: Alkabec, azaz névrokona a péntek esti Löchá dodi szerzőjének. Ennyit alapinformációként.

Májmuni mondotta volt: a kabballával csak akkor kezdjen foglalkozni valaki, ha már „betéve” ismeri/tudja a Tórárt, a Talmudot stb. Azaz bizonyos dolgokba nem lehet hübelebalázs módjára berontani. Mint ezt a film is tanúsítja. Mert ha ezt csak rabbik látnák, nem lenne probléma.

Mert honnan kéne tudnia a „mezei” nézőnek, milyen egy zsidó válás. Ha ebből a filmből következett, merthogy itt halachikusan zajlik a történet – megromlik a párunk. Arról nem is szeretnék szólni, hogy milyen eszközök engedélyezettek a válólevél átadását megtagadó férjjel szemben. Ebben hál’ istennek a film is visszafogott. De.

Meggyőződésem, hogy Izraelben nem a Meá Seárimban volt a premi-

Évek óta vár a gettre

er. Még csak nem is Bné Brákbán. Viszont mint tudjuk, Izraelben a többség nem vallásos, s természetesen az asszony pártján állhat... Hogy a második óra végén milyen áron adja át a válólevelet a férj, az meglepetés. Mégpedig nem kimondottan ortodox szellemiségű...

Akinek van felesleges két órája, nézze meg.

(kép)

...és ideje van a nevelésnek

Skót gyerek az apjának:
– Apu, szükségem van 4 fontra.
– Mennyit mondtál, 3-at? Itt van 2, válassz 1-et.
– Na jó, legyen az!
– Nagyszerű. Fej vagy írás?

Sose vitakozz idiótákkal. Leszilyedsz az ő szintjükre, és ott legyőznek a rutinjukkal.

Egy tűzoltóságon a laktanyaparancsnok kényelmesen lesétál a beosztottaihoz, leül, iszik egy kávé, majd megszólal:

– No fiúk, lassan lehet szedelőzködni. Ég a NAV.

Ez elkészült...

Találkoztam Herzl Tivadarral

A cím csak félig igaz. Ha nincs ez a századeltolódás, akkor kilépvé a Spinoza Színházból, valóban szembejöhett volna velem. Ugyanis itt lakott a közelben. Mielőtt elkezdődött volna az ő életét bemutató darab, a színpadra perült *Ilan Mor* izraeli nagykövet. Rövid beszédében méltatta Herzl Tivadart, és elmesélte, hogy a knesztben hatalmas kép díszlik Izrael Állam kitalálójáról. Végezetül „bevállalta” a darab menedzselését, annyira szeretné, hogy ebből egy utazó előadás legyen. Sándor Anna producernek megköszönte, hogy egy cionista témától nem rettent vissza.

Aztán jött az előadás. A színpadon két ízig-vérig úr ül egy kávéházban, és beszélgetnek. Főleg a jövőről. Illetve elhangzik itt-ott Emile Zola neve is. Ja, meg Dreyfusé. A két színész, *Makranczi Zalán* mint Herzl Tivadar és *Gyabronka József* pszichiáter (Nordau) az imént barátkoztak össze, és egyből bizalmukba fogadták egymást. Közben a nézőtér is rájuk hangolódott, én például annyira, hogy mostantól ha Herzl akarom felidézni, Makranczit fogom látni.

Jelenet a darabból. Nordau és Herzl

Az csak később derül ki, hogy ez a bizonyos beszélgetés 1889-ben és Párizsban történt. Mindketten magyarok, és mindketten Pesten, a Dohány, illetve a Dob utcában születtek. Herzl író akart lenni, lett is, például megírta a Zsidó állam című könyvet, melyet a nagykövet úr rongyosra olvasott. Másrészt darabjait a Burgtheaterben játszották. Am egy reggel arra ébredt – dehogyan ébredt, hiszen aludni sem tudott nyugtalansága miatt –, hogy elege lett az ortodoxiából. Azt mondta barátjának (és nekünk), hogy sem a

kikeresztelkedés, sem az asszimiláció nem segít rajtunk. Tehát kell egy állam, ahol nincs antiszemitaizmus.

– Ez lázálom vagy valóság? – kérdi barátjától.

– Ez logikus, de lehetetlen. És hova gondolod ezt a hazát?

– Jövőre Palesztinába! Akik ma megvetnek, később áldani fognak.

A darab pereg tovább, és mi még mindig az 1800-as években vagyunk. Herzl óriási vehemenciával, energiával, nyugtalansággal intézi a jövőendő zsidó állam ügyeit. Amíg nincs otthon a zsidóságnak, a haza ő maga. Idegei kezdenek felőrölni, kisebb-nagyobb rohamokat kap. Összehív Bázélbe egy cionista kongresszust, melynek jelszava: „Ha akarjátok, nem álom!” Ezen 17 ország képviseltette magát, de hazánkban senki. Már-már „Új Mózesként” emlegették. Bejárta a fél világot, a pápától a török szultánig, hogy segítsenek Palesztinában egy kis földdarabhoz jutni. Hiába.

Azt még nem is mondtam, hogy a főpincér, aki kiszolgálja őket, időnként dalra fakad. Odaillő számokkal húzza az időt. Hogy amíg a két barát újból találkozik, érezzük, megint eltelt egy év. A párizsi legutolsó kongresszuson lehazaáruulozzák. Amin inkább kacag: „Nincs is haza...”

1904-ben meghalt Bécsben. Az utókornak még 44 évet kellett várnia, hogy amiről álmodott, abból valóság legyen. 1948-ban létrejött a zsidó állam: Izrael.

Bozsán Eta

SPÁNN GÁBOR

Hatóanyag

Kelek fel a kardiológus vizsgálógyáról, nézi az EKG-mat, és optimistán biztat: Szerkesztő úr, maga akár úszóbajnokságon is indulhatna a szívével.

– Úristen, annyira vizes? – kérdezem.

– Dehogyan, annyira egészséges.

Őrülök az egészséges szívemmel, de még hozzáteszem, ha 70 évig nem tudtam úszni, most már végre nem fogok versenyszerűen. Már csak azt kell együtt eldönteniünk, hogy mitől is ingadozik a vérnyomásom és a pulzusom. Ő megnyugtat, hogy egy átdolgozott élet, a stresszes környezet éppen elég ehhez, amit ő csak úgy nevez, hogy a hangtalan gyilkos, de megnyugtat, hogy ma már széles skálája van a nyavalyámat normális szintre beállító gyógyszereknek.

Miközben receptjeimet írja, figyelmeztet, hogy ő a vényre csupán hatóanyagot ír, nem konkrét gyógyszernevet, majd a patikában választhatok a többféle, de azonos hatóanyagú medicinák közül. Fintorogva közli, hogy neki lenne javaslata, de az nem az olcsók közé tartozik. Feltételezve, hogy meg tudom venni, megsúgja, mit válasszak, hozzátéve, hogy a legtöbb beteg itt is, mint a hipermarketben, a legolcsóbbat keresi. Azóta már megjegyeztem, mit kell bemenődnöm konkrét gyógyszerneven, de a rendszerrel nem tudok megbékélni. Először: azoknál a medicináknál, melyek összesen egy komponensből állnak, csak fel kell ajánlani az étlapot, és a beteg majd ár szerint választ. Ilyen szer kevés van, és figyelembe véve a gyógyszereszedési szokásokat, az sem mindegy, hogy valaki a gyógyszert porban, tablettaiban vagy kapszulában kapja-e meg.

Másodsor: a legtöbb szer kombinált, és a döntésnél már nincs ott az orvos, hogy lefogja a kezünket, ha olyat választunk, ami ugyan olcsóbb, de pl. egy esetleges alvászavarral küzdő beteg számára kontraindikált este bevenni. Olyan gyógyszerrel én még nem találkoztam, aki erre engem külön figyelmeztetett volna.

Harmadsor: álltam már hosszú percek a gyógyszerári ablak előtt, mert az előttem álló kisbeteget gyözködni kellett, hogy kedvenc kemikáliája, amit már nem dobozban, hanem zsugorított fóliában kap, azonos a megszokottal.

El kell ismernem, hogy a hatóanyag-rendelés „örült beszéd, de van benne rendszer”. Ezzel megszűnt az a világ, amikor kézzel írta az orvos a receptet, és köztudott, hogy az orvosok írását jó esetben is csak többdiplomás gyógyszerész tudja elolvasni, ezért fordult elő sokszor olyan helyzet is, hogy valakinek krónikus bronchitisére tévedésből hashajtót adott ki a patika. Ez szerencsés eset, mert ugyebár aki hashajtót szed, az nem mer köhögni.

Közel lakom az Amerikai úti Szeretkórházhoz, több orvost, nővért is ismerek onnan. Összefutottam valamelyik nap az egyik ott dolgozó doktornővel, aki többek között gyermekgyógyász is. Elmondta, hogy ma már a gyermekrendelésén 50–60 beteg vizsgálata kétszer annyi időbe telik, mert a kismamák legtöbbször hosszú percek alatt csak azt firtatják, hogy a felírt gyógyszer mennyibe kerül, és létezik-e annál kedvezőbb árú készítmény. Ő pedig szolgálatkészen tépi össze a már megírt receptet, és mint egy turkálóban, úgy keresi számítógépén a 2–300 forinttal olcsóbbat.

Nevetve mesélte, hogy az egyik külső kerületi szakrendelésén egy többgyermekes kismama sokadszor járt nála, amikor megjegyezte: Doktornő! Nekem maga mesélhet bármilyen hatóanyagokról, meg arról, hogy valami generikus-e vagy sem, az én kisbabám számára ha lázas, kérem, ezután is csak ugyanazt a végbélkúpot írja föl, amit néhány hónapja adott, mert én arra esküszöm. A gyógyszernek még a dobozát is elhozta. A doktornő kérdésére elmondta, hogy nemcsak olcsó, de hatásos, és főleg takarékos volt a végbélkúp. A szeretetre méltó kismama ugyanis a lázeszállító kúpot sztanioállal együtt dugta föl a babának, és lásson csodát a doktornő, a gyermek láza másnapra lement, és a kúp sem fogy igazán, úgyhogy most köszönettel nem kér új receptet, mert hónapokra megvan a készlete.

Összeesküvés-elméletünk

Van, aki(k) valahol ezen dolgozik(nak), hogy a Síp utcával ezt tegye(ék)

CSODÁKKAL TELI
HANUKA BULI
december 21.
vasárnap
15:00-19:00

Rutkai Bori
Banda koncert

közös gyertyagyújtás Veró Tomi szuperrabbival

hanukahalászat

óriás darts

fánk hanuka díszítés

twister

óriás társasjáték

trendelli-pörgető verseny

arctfestés

csendsarok kávézó házigazda: Heisler András

American Jewish Joint Unity Committee

UDC

MAZSIHISZ

KIBIC

SMR

Helyszín: Bálint Ház
1065 Budapest, Révay utca 16